

Chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením v Kyjově

Eliška Foltýnová Dis.

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Eliška Foltýnová, DiS.
Osobní číslo: H11050
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením
v Kyjově

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti osob s mentálním postižením, transformace sociálních služeb, chráněného a podporovaného bydlení.

Příprava empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníků.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GULOVÁ, Lenka. Sociální práce pro pedagogické obory. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3379-1.

GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP. Výzkumné metody v pedagogické praxi. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4368-4.

MALÍK HOLASOVÁ, Věra. Kvalita v sociální práci a sociálních službách. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4315-8.

ŠVARCOVÁ, Iva. Mentální retardace. Praha: PORTÁL, 2011. ISBN 978-80-7367-889-0.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK, Martin LEČBYCH a kol. Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3829-1.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

23. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zříně dne 23. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálková, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledky obhajoby¹⁾;
- беру на ве́домии, же бакала́рская пра́ца буде́ опубликована в электрониче́ской по́добе в университетском информа́ционном систе́ме, досту́пна́ к на́чи́слению;
- na mojí bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTS ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.⁴⁾

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29.4.2015

.....
F. J. J.

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejněním zveřejněním wact.

²⁾ Vyšší škola poskytl licenci k využití školního díla, zejména v případě, že autor požádá o uzavření smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona. Vyšší škola poskytl licenci k využití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá problematikou osamostatňování osob s mentálním postižením a chráněným bydlením. V teoretické části se nejdříve zaměříme na definování pojmu mentální postižení a klasifikaci tohoto termínu. Další podkapitola je věnována sociálním službám pro osoby s mentálním postižením. Vymezením těchto služeb a charakterizací domovů pro osoby se zdravotním postižením. Poslední kapitola teoretické části charakterizuje chráněné bydlení. Popisuje sociální službu chráněné bydlení a zaměřuje se na bydlení pro osoby s mentálním postižením v Kyjově. Praktická část obsahuje výzkumné šetření, které bylo realizováno prostřednictvím kvantitativního výzkumu. Jako úvod výzkumu byl zvolen jeden rozhovor s uživatelem sociální služby chráněné bydlení.

Klíčová slova: Mentální postižení, sociální služby, domov pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení

ABSTRACT

This work deals with the spin of people with intellectual disabilities and sheltered housing. In the theoretical part we will focus on defining the concept of mental disability and the classification of this term. Another section is dedicated to social services for people with mental disabilities. By defining these services and characterization of homes for people with disabilities. The last chapter describes the sheltered housing. It describes the social service sheltered housing and focuses on housing for people with mental disabilities in Kyjov. The practical part contains the research that was carried out by means of quantitative research. As an introduction research has been elected one interview with a member of social services sheltered housing.

Keywords: Mental disability, social services, home for people with disabilities, sheltered housing

Motto:

„Mít rád lidi a milovat lidi to je celé tajemství a snad jediný recept na štěstí.“

Jan Werich

Poděkování:

Děkuji panu Doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc. za odborné vedení, cenné rady a milý přístup při psaní mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům a vedení Domova Horizont, kteří mě podporovali a předávali cenné informace.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM	12
1.1 STAV ZKOUMANÉHO TÉMATU V DOMÁCÍ, ZAHRANIČNÍ A CIZOJAZYČNÉ LITERATUŘE	12
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	14
1.3 K ZÁKLADNÍM POJMŮM.....	14
2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ	16
2.1 VYMEZENÍ MENTÁLNÍHO POSTIŽENÍ	16
2.2 KLASIFIKACE A ETIOLOGIE MENTÁLNÍHO POSTIŽENÍ	17
2.3 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO OSOBY S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	19
3 CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ	22
3.1 CHARAKTERISTIKA CHRÁNĚNÉHO BYDLENÍ	22
3.2 FORMY CHRÁNĚNÉHO BYDLENÍ.....	23
3.3 CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ V KYJOVĚ	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 CÍLE A METODY VÝZKUMU	30
4.1 METODA SBĚRU DAT	31
4.2 HLAVNÍ A DÍLČÍ CÍLE VÝZKUMU	31
4.3 TECHNIKA VÝZKUMU	32
4.4 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	32
4.4.1 Komunikace mentálně postižených osob s majoritní společností.....	36
4.4.2 Informovanost respondentů o problematice mentálního postižení	39
4.4.3 Zmapovat zkušenosti respondentů s jedinci s mentálním postižením	42
4.4.4 Zmapovat názory respondentů na bezpečnost v chráněných bytech.....	44
4.4.5 Jaké jsou názory a postoje respondentů na osamostatňování osob s mentálním postižením.....	46
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	48
5.1 DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	49
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM GRAFŮ	55
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Předmětem této bakalářské práce je problematika chráněného bydlení a postupná transformace sociálních služeb v domově pro osoby se zdravotním postižením. Transformace a změny v sociálně ustavní péči jsou dnes aktuální a poměrně diskutované témata. Osamostatňování a začleňování osob s mentálním postižením je dlouhodobý proces, který vyžaduje velmi citlivý přístup. Musíme si uvědomit, že každý člověk by měl být chápán jako svébytná osobnost s charakteristickými rysy osobnosti. Mentálně postižený člověk je mnohem zranitelnější, proto by se majoritní společnost měla naučit pomáhat a chápat takové osoby a respektovat jejich právo na plnohodnotný život. Osoba s mentálním postižením je z větší části odkázána na pomoc společnosti. Snaha o samostatnost, v rámci jejich schopností a možností, je velká. Chráněné bydlení je jednou z variant jak dosáhnout určité soběstačnosti, samostatnosti a přiblížení se k běžnému životu většinové společnosti.

Téma bakalářské práce **Chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením v Kyjově** jsem si vybrala, protože již čtvrtým rokem pracuji s mentálně postiženými osobami. Jak s dětmi, tak s dospělými. Zařízení kde pracuji, dává velký důraz na podporu v samostatném bydlení klientů, a nejen v bydlení. Jednou z hlavních priorit je vést uživatele k co nejvyšší míře samostatnosti a soběstačnosti. Z mého pohledu, zlepšování a zvyšování samostatnosti jde ruku v ruce s lepším a kvalitnějším životem osob s mentálním postižením.

První část práce je věnována pojmu mentální postižení, jeho vymezením a charakterizací. Dále pak klasifikací mentálního postižení a charakterizací různých kategorií. Následující část se zabývá transformací sociálních služeb. Následná podkapitola se zabývá sociálními službami pro osoby s mentálním postižením. Rozdělením a charakterizací těchto služeb. Podstatou transformace jejími hlavními body. Poslední kapitola se zabývá současným chráněným bydlením pro mentálně postižené osoby. Formám tohoto bydlení a možnostem, které chráněné bydlení nabízí.

Cílem výzkumu bakalářské práce je zjistit a zmapovat postoje a názory občanů města Kyjova na chráněné bydlení a celkově na osoby s mentálním postižením, kteří běžně žijí mezi nimi a denně se s nimi setkávají. Chráněné bydlení v Kyjově je poměrně nové a postupně se i nadále rozrůstá. Uživatelé mají o tuto službu zájem a celkově chráněné bydlení hodnotí pozitivně. Rozhodla jsem se pro kvantitativní metodu výzkumu, formou dotazníku a to kvůli co nejširšímu pokrytí respondentů.

Službu chráněného bydlení v Kyjově zabezpečuje příspěvková organizace Jihomoravského Domov Horizont. Je dnes již nedílnou součástí toho města stejně tak jako chráněné bydlení. Domov Horizont poskytuje celoroční pobytovou sociální službu pro chlapce a muže od tří let s mentálním postižením a mentálním postižením v kombinaci s postižením tělesným. Nově od roku 2015 je sociální služba chráněné bydlení poskytována i ženám od osmnácti let. Tento domov pro osoby se zdravotním postižením byl otevřen v roce 1961. Má tedy již poměrně velkou tradici.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 K TEORETICKÝM VÝCHODISKŮM

V první části bakalářské práce nejdříve uvádíme literaturu, od které se teoretická část odvíjí. Dále pak zde mapujeme autory, kteří se tímto tématem zabývají i mimo hranice našeho státu. Vysvětlujeme také základní pojmy, se kterými se v celé práci setkáváme. V poslední a neméně cenné části se snažíme objasnit vztah tématu k sociální pedagogice.

1.1 Stav zkoumaného tématu v domácí, zahraniční a cizojazyčné literatuře

Pro pochopení daného tématu bakalářské práce je důležité mít přehled v různých vědních disciplínách, jako je například speciální pedagogika, sociologie, psychologie nebo sociální práce. V následující části bych se tedy ráda věnovala obecným i konkrétním knihám, příručkám či publikacím.

Literatura domácí

Zde bych nejdříve zmínila legislativní stránku věci. Tu definuje **Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb.** Kde je přesně vymezen termín sociální služby, dále jsou zde sociální služby rozděleny a charakterizovány. Další legislativou, kterou se sociální služby řídí je vyhláška 505/2006 Sb. Tato vyhláška specifikuje sociální služby blíže, uvádí se zde konkrétní činnosti, které nabízená sociální služba poskytuje.

Další důležitou součástí pro čerpání informací je internetový portál **MPSV** (ministerstvo práce a sociálních věcí). Tento portál je pro mne klíčovým zdrojem pro vymezení pojmu transformace v sociálních službách, charakterizací transformace a jejích hlavních bodů. Dalším podstatným internetovým zdrojem základních informací je portál **trass**, kde se nacházejí bližší údaje o transformaci, jsou zde popsány projekty transformace sociálních služeb.

Projekty na podporu transformace sociálních a pobytových služeb jsou zveřejňovány na internetovém portále **esfcr** (evropský sociální fond České republiky). Dozvíme se zde termíny plánovaných, probíhajících nebo již ukončených projektů. Jejich průběh, popis, cíl a hlavní záměry.

První knihou, kterou zmíním je publikace, kterou napsala Iva Švarcová, s názvem **Mentální retardace**. Je určena čtenářům, kteří mají zájem dozvědět se něco víc o mentálním postižení. Publikace se nejprve zaměřuje na charakterizaci mentálního

postižení, etiologii a klasifikaci. Dále jsou zde popsány specifika různých forem postižení, vzdělávání a pracovní uplatnění osob s mentálním postižením. (Švarcová, 2011)

Další velmi známou autorkou v oboru speciální pedagogika je Jarmila Pipeková. V této bakalářské práci je využita její kniha **Kapitoly ze speciální pedagogiky**. Ve svých publikacích se věnuje také problematice vzdělávání dětí se zdravotním postižením a integraci. (Pipeková, 2006)

Knihy Martina Lečbycha, Jana Michalíka, Milana Valenty a kol., se nazývá **Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně právním kontextu**. Publikace je srozumitelným zdrojem informací. Zpočátku popisuje pojem inteligence, dále rozděluje mentální retardaci a v následujících kapitolách se zabývá edukací a doménami osobnostní struktury osob s mentálním postižením. (Lečbych, Michalík, Valenta a kol., 2012)

Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním je kniha určena všem osobám pracujícím v pomáhajících profesích, je dílem Gabrieli Mahrové, Martiny Venglářové a kol. V obecné části vymezuje základní pojmy. V dalších částech se zabývá metodami sociální práce, zákonnými úpravami, cílovými skupinami sociální práce a oblastem sociální péče. Zde je také zmínka o různých formách podpory bydlení pro osoby se zdravotním postižením. (Mahrová, 2008)

Věra Malík Holasová v její publikaci **Kvalita v sociální práci a sociálních službách**, definuje pojem sociální práce a sociální služby z několika hledisek a různých perspektiv. Zabývá se i úrovní sociální práce v různých zemích. Chápe sociální práci jako službu, která přispívá k řešení sociálních problémů a je realizována jak na úrovni praxe organizací sociální práce, tak na půdě akademické. „Sociální práce se realizací sociálních služeb spolupodílí na sociálním začleňování a ochraně práv a zájmů osob v nepříznivé sociální situaci.“ (Holasová V., 2014, s. 11)

Literatura cizojazyčná a zahraniční

John Parry J. D. (2010) je autorem řady knih a článků o osobách se zdravotním postižením. Zabývá se legislativními a zákonnými oblastmi a úpravami. Jeho dílem je například **Civil mental disability law, evidence and testimony**.

Anders Gustavsson, Jan Tøssebro, Elżbieta Zakrzewska-Manterys (2003) se v knize **Managing intellectual disability : first person perspectives, policies and services in Sweden, Norway and Poland** zabývají mentálním postižením a různými sociálními sys-

témy a službami ve Švédsku, Norsku a Polsku. Anders Gustavsson je autorem mnoha knih se sociální tematikou a zdravotním postižením. Je také i profesorem na katedře pedagogiky, Univerzity ve Stockholmu. Pracoval také na univerzitě Linköping na katedře sociální práce. Jeho teorie a výzkumy se pohybují v sociálních vědách. Jeho další publikací je například **Social definitions of disability**.

Za zmínku stojí i zajímavá kniha Nicka Lunda s názvem **Intelligence a učení**. Definuje zde inteligenci z psychologického hlediska. Hodnota inteligence je základem pro rozdělení různých forem mentální retardace. (Lund, 2012)

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Sociální pedagogika je hraniční disciplína, která má blízko ke spoustě věd. Jako je například právo, pedagogika, psychologie, sociologie, antropologie a mnoho dalších. Důležitým úkolem sociálního pedagoga je působení v oblasti výchovy, kde prostředí hraje důležitou roli na rozvoj osobnosti. Zde nacházím spojení tématu bakalářské práce a sociální pedagogiky. Je to možnost využití sociálního pedagoga v sociální službě, jako je chráněné bydlení. Zde by mohl sociální pedagog splňovat funkci tak zvaného asistenta pro osoby s mentálním postižením. Pomáhat jim v rozvoji osobnosti v daném prostředí a zvyšovat míru jejich samostatnosti a soběstačnosti.

Osoby s mentálním postižením jsou velmi citlivé a přístup k nim je individuální, proto mohou být lehce zmanipulovatelní a negativně ovlivněni vnějšími vlivy. Uživatelé chráněného bydlení mají více soukromí a tím i více volného času, který mohou strávit dle vlastního uvážení. Tím může vznikat prostor například k šikaně nebo jiným sociálně patologickým jevům. Je zde nutná prevence tohoto chování a prostor pro to, naučit klienta vhodně trávit svůj volný čas.

Mohli bychom zde funkci sociálního pedagoga chápat jako například určitý pomocný most při podpoře komunikace a navazování vztahů s většinovou populací. Dále pak jako asistenci při startu do nového života, zvykání si na nové prostředí, nácvik činností (například domácí práce, hospodaření s penězi, společenský život, atd.).

1.3 K základním pojmům

Základní pojem, který se objevuje v bakalářské práci, je **mentální postižení**. Mentální retardace je v současné době vymezovaný značným množstvím definic. V širším měřítku se

tento termín začal užívat po konferenci WHO v Miláně v roce 1959. (Valenta M., Michalík J., Lečbych M. a kol., 2012, s. 31)

Dalším důležitým termínem, který je v bakalářské práci užíván jsou **sociální služby**. Zákon o sociálních službách je definuje jako činnost poskytující podporu a pomoc za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. (zákon o sociálních službách, 108/2006 Sb., § 3)

Vzhledem k tématu této práce bychom si měli objasnit i význam a charakterizování **domovů pro osoby se zdravotním postižením**. Tyto zařízení poskytují celoroční pobyt, stravu, zabezpečení základních potřeb uživatelů ale i volnočasové, vzdělávací, aktivizační a výchovné činnosti. Poskytují celodenní péči osobám se zdravotním postižením. (Valenta M., Michalík J., Lečbych M. a kol., 2012, s. 104 – 105)

Tyto domovy vymezuje zákon o sociálních službách následovně:

„V domovech pro osoby se zdravotním postižením se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (zákon o sociálních službách, 108/2006 Sb., § 48)

Posledním a nejpodstatnějším pojmem který bychom si měli definovat je **chráněné bydlení**. Chráněné bydlení se řadí mezi pobytové sociální služby, které využívají osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, chronického onemocnění nebo duševního onemocnění. Tyto jsou v určité míře odkázány na pomoc jiné fyzické osoby. (zákon o sociálních službách, 108/2006 Sb., § 51)

2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

Základní kapitolou teoretické části je část definující mentální postižení. Zaměřujeme se zde na definování mentálního postižení a klasifikaci toho postižení. Následující podkapitolou je definice a rozdělení sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením, je také nedílnou součástí této práce. Je zde popsána i pobytová sociální služba domovy pro osoby se zdravotním postižením. Poslední částí této podkapitoly je otázka transformace sociálních služeb. Transformace je v dnešní době velmi diskutované a aktuální téma.

2.1 Vymezení mentálního postižení

Vzhledem k tématu bakalářské práce je důležité vymezení a definice pojmu mentální postižení. Dále rozdělit a charakterizovat jedince s mentálním postižením.

Osoby s mentálním postižením tvoří specifickou skupinu. Pojem mentální postižení je nevyhnutelně spjat s inteligencí nebo intelektem. Vědecké vymezení termínu inteligence je však velmi složité. Při snaze o lepší porozumění narazíme na řadu otázek. Jinak ji budeme chápat z biologického a fyziologického pohledu a jinak k ní bude přistupovat, například, experimentální psychologie. (Lečbych M., 2012 s. 20)

Neexistuje tedy jednotná definice inteligence. Ve snaze měřit a kvantifikovat inteligenci, vytvořili vědci řadu různých testů. Je to složitý pojem, který zahrnuje mnoho lidského chování. Inteligenci můžeme tedy definovat jakou soubor schopností řešit nové a obtížné situace, učit se ze zkušeností a přizpůsobit se. (Lund N., 2012, s. 12)

Švarcová ve své publikaci uvádí, že mentální postižení neorganické postižení mozku. Podle vývojového období, ve kterém k mentálnímu postižení došlo, se rozlišuje oligofrenie a demence. Termín oligofrenie se považuje za opoždění duševního vývoje v období prenatálním, perinatálním nebo časně postnatálním. Demence je chápána jako důsledek poškození mozku různého druhu v průběhu života, zpravidla po dovršení druhého roku života. (Švarcová I., 2011, s. 28-29)

Valenta vymezuje mentální postižení jako vývojovou poruchu rozumových schopností. Projevujících se především ve snížení v řečových, kognitivních, pohybových a sociálních schopností prenatální, perinatální a časně postnatální etiologií, která oslabuje adaptační schopnost. (Valenta I., 2012, s. 31)

Další autorkou definující mentální postižení je Jarmila Pipeková. Ta vymezuje mentální postižení jako vývojovou poruchu psychických funkcí, které postihují jedince ve všech jeho složkách osobnosti. Složky obsahují tělesnou, duševní ale také sociální stránku. (Pipeková J., 2006, s. 289)

Vyplývá tedy, že mentální postižení je trvalý stav, který je neměnný. Zahrnuje určité složky osobnosti, které jsou sníženy následkem postižení mozku. Je třeba si uvědomit, že osoba s mentálním postižením potřebuje v určitých fázích svého života nejen uspokojování biologických potřeb ale také rozvíjení a uspokojování sociální a psychických potřeb.

2.2 Klasifikace a etiologie mentálního postižení

Mentální postižení je klasifikováno do šesti základních kategorií. Je to lehká mentální retardace, středně těžká mentální retardace, těžká mentální retardace, hluboká mentální retardace, nespecifikovaná mentální retardace a jiná mentální retardace. Dále při zkoumání příčin mentálního postižení rozeznáváme dva různé pohledy. První hledisko vyplývá z dědičnosti, na které má vliv výchova a prostředí. Druhý pohled poukazuje na vliv prostředí, ve kterém se jedinec s mentálním postižením rozvíjí. (Švarcová I., 2011, 31-32)

Mentální postižení může být způsobeno různými příčinami vzniku. Tyto příčiny se dělí na endogenní a exogenní. Endogenní příčiny jsou genetické. Exogenní (vnější) se rozděluje podle doby vzniku. Na období prenatální, perinatální a postnatální. V perinatálním období může dojít k mechanickému poškození mozku předčasným nebo špatně provedeným porodem. V období postnatálním to může být mnoho příčin. Například zánět mozku, nemoci mozku nebo mechanické vlivy. (Valenta M., Müller O., 2007, s. 28)

Jak jsem již zmiňovala, můžeme mentální postižení dělit do šesti základních kategorií.

Lehká mentální retardace

Osoby s lehkou mentální retardací většinou dosáhnou schopnosti užívat řeč účelně v každodenním životě. Jsou také schopni udržovat konverzaci a podrobit se klinickému interview. V osobní péči dosáhnou úplné nezávislosti. To zahrnuje například jídlo, mytí, oblékání, hygienu a další. Největší potíže se u nich obvykle projevují při teoretické práci ve škole. U lehce mentálně postižených dětí je důležité tedy přednostně rozvíjet dovednosti a kompenzovat jejich nedostatky. Lehce mentálně postižené osoby lze také zaměstnat prací, která však vyžaduje více praktických než teoretických dovedností. V důsledku

mentálního postižení se může projevit emoční a sociální nezralost. Například obtížně se přizpůsobují kulturním normám a tradicím. (Švarcová I., 2011, s. 33-34)

Středně těžká mentální retardace

Je značně omezena sebeobsluha, stejně tak i vývoj a užívání řeči. Jedinci se středně těžkou mentální retardací mají výrazně opožděn rozvoj chápání. Také pokroky ve škole jsou limitované. Zvládají jednoduché dovednosti. Potřebují dohled po celý život. (Šnýdrová I., 2008, s. 129)

„V této skupině jsou obvykle podstatné rozdíly v povaze schopností. Někteří jedinci dosahují vyšší úrovně v dovednostech sensoricko-motorických než v úkonech závislých na verbálních schopnostech, zatímco jiní jsou značně neobratní, ale jsou schopni sociální interakce a komunikace.“ (Švarcová I., 2011, s. 35)

U jedinců se středně těžkým mentálním postižením se nachází široké rozmezí jejich schopností a možností. Je tedy důležitý individuální přístup a trpělivost.

Těžká mentální retardace

Možnosti vzdělání a výchovy u osob s těžkým mentálním postižením je velmi omezená. Avšak postupná a dostatečně kvalifikovaná výchovná, rehabilitační a vzdělávací péče může přispět k rozvoji komunikačních a motorických schopností, tím lze výrazně zlepšit kvalitu života jedince. Tyto osoby často trpí přidruženými vadami. (Švarcová I., 2011, s. 35)

Hluboká mentální retardace

Osoby s hlubokou mentální retardací nejsou schopni porozumět požadavkům ani jim vyhovět. Většina jedinců v této skupině je imobilní nebo výrazně omezená v pohybu. Možnosti vzdělání a výchovy jsou velmi omezené. (Šnýdrová I., 2008, s. 128)

Švarcová uvádí ve své publikaci, že chápání i používání řeči je omezeno pouze na reagování na zcela jednoduché požadavky. Ve většině případů se vyskytují těžké neurologické nebo jiné tělesné nedostatky postihující hybnost, epilepsie, poškození zrakového a sluchového vnímání. (Švarcová I., 2011, s. 36)

Jiná mentální retardace a nespécifikovaná mentální retardace

Jiná mentální retardace se užívá tehdy, jsou-li intelektové schopnosti výrazně sniženy a mentální postižení je zcela zřejmé, avšak vzhledem k těžkým kombinovaným vadám,

poruchám chování nebo autistickým projevům není možné jedince vyšetřit a určit stupeň mentální retardace. (Bendová P., Zikl P., 2011, s. 16)

O nespécifikované mentální retardaci hovoříme tehdy, je-li deficit mentálních funkcí opět prokazatelný, ale pro nedostatek informací není možné daného jedince zařadit podle stupně mentální retardace. (Bendová P., Zikl P., 2011, s. 16)

2.3 Sociální služby pro osoby s mentálním postižením

Tématem této bakalářské práce je chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením, k tomu tedy neodmyslitelně patří ústavní péče pro tyto osoby. Cílem kapitoly je definování sociálních služeb, ústavní péče pro osoby se zdravotním postižením a rozdělení sociálních služeb, které jsou poskytovány jedincům s mentálním postižením.

Tyto sociální služby upravuje Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb.

Mahrová ve své publika definuje sociální služby jako specializované činnosti, které mají pomoci člověku řešit nepříznivou sociální situaci. (Mahrová G., 2008, s. 41)

„Služby sociální péče jsou zaměřeny na to, aby napomáhali lidem zajistit si fyzickou a psychickou soběstačnost. Nabízejí pomoc při zvládnání úkonů péče o vlastní osobu a v soběstačnosti.“ (Mahrová G., 2008, s. 41)

Pro osoby mentálním postižením se zřizují ústavy s denním, týdenním a celoročním pobytem.

Denní stacionáře

Jsou poskytovány osobám, které mají sníženou soběstačnost v důsledku zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje neustálou asistenci. Činnost a obsah stacionářů se liší, odvíjí se od potřeb jednotlivých klientů. Většinou se orientují na výchovnou a pracovní činnost, různé druhy terapií a volnočasových aktivit. Dospělým osobám s mentálním postižením může být nabídnuta činnost chráněných pracovišť. (Švarcová I., 2011, 162)

Týdenní stacionáře

Cílem stacionáře je rozvíjet osobnost, schopnost a dovednost osob s mentálním postižením s ohledem na individuální potřeby. Snaží se také upevňovat jejich hygienické návyky, zvyšovat jejich sociální adaptabilitu, zlepšovat komunikaci a smysluplné trávení volného času (Mahrová G., 2008, s. 42).

Týdenní stacionáře poskytují klientům ubytování, stravu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu. Pomoc při zvládnání běžných úkonů o svou vlastní osobu (zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb.).

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

V následující kapitole se budeme věnovat domovům pro osoby se zdravotním postižením, jsou totiž nedílnou součástí chráněného bydlení a jsou také součástí procesu o zvýšení podpory samostatnosti u osob se zdravotním postižením.

Zákon o sociálních službách (106/2008 Sb., § 48) definuje domovy pro osoby se zdravotním postižením následovně:

„V domovech pro osoby se zdravotním postižením se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.“

V dnešní době se péče o osoby se zdravotním postižením podstatně zlepšila. Tyto domovy poskytují stravu, ubytování, pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu. Dále pomoc při hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu. Domovy nabízí výchovné a vzdělávací činnosti. Ale také spoustu aktivizačních činností, které si může klient vybírat podle jeho individuálních možností, schopností a nálady. Poskytuje sociálně terapeutické činnosti, pomoc při osobních záležitostech, uplatňování práv a zprostředkování kontaktu se společenským děním.

Nejnovější myšlenkou v domovech pro osoby se zdravotním postižením je **transformace**.

Koncept podpory transformace upravuje ministerstvo práce a sociálních věcí dokumentem, který byl přijat 21. února 2007 usnesením vlády České republiky č. 127. Cílem tohoto projektu je podpořit a zkvalitnit životní podmínky uživatelů pobytových služeb sociální péče. Projekt transformace je financován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR (MPSV, 2015 [online]).

Transformace

Transformace je změna velkokapacitních ústavních služeb na menší bytové jednotky nebo běžné domy, aby pomohla osobám se zdravotním postižením žít a bydlet v prostředí jako jejich běžní vrstevníci. Snaží se přiblížit uživatelům ústavních služeb co nejvíce rodinné a

domácí prostředí pro jejich rozvoj. (Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, 2015 [online])

Naplňování lidských práv, právo na plnohodnotný život jsou hlavním záměrem transformace. Podpora všech subjektů v institucionální péči v souladu s individuálními potřebami uživatelů. (MPSV, 2015 [online])

Podstatným bodem transformace je také umožnit klientům aktivně se zapojit do společenského života a na trhu práce. Podpořit osamostatňování osob s mentálním postižením a snaha pomoci jim co nejvíce se zapojit do běžného života.

„Transformace je cestou přirozeného vývoje a vychází z požadavků odborníků, uživatelů, jejich rodin i poskytovatelů sociálních služeb.“ (Juříčková L., Ivanová K., Filka J., 2013, s. 118)

V roce 2009 až 2013 byl realizován projekt na podporu transformace v sociálních službách. Hlavním záměrem tohoto projektu bylo přispět k realizaci deinstitucionalizace pobytových zařízení sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením. Plány transformace jsou se střednědobými plány sociálních služeb vyplývajícími ze zákona o sociálních službách. V rámci tohoto projektu je vytvořen metodický rámec transformace pobytových zařízení sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením. (evropský sociální fond v ČR, 2013 [online])

Dalším a neméně důležitým cílem projektu transformace sociálních služeb, je zmapovat současnou situaci sociálních služeb, vypracovat transformační plány, zvýšit informovanost a procese transformace, vytvořit systém spolupráce mezi subjekty transformace a v první řadě nastartovat optimální model transformace sociálních péče o osoby se zdravotním postižením. (Evropský sociální fond v ČR, 2013 [online])

3 CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ

Důležitou částí této bakalářské práce je kapitola, která se věnuje chráněnému bydlení. Základem je charakteristika a definování sociální služby chráněné bydlení. Definuje základní rozdělení a formy tohoto bydlení. Chráněné bydlení v Kyjově je důležitou podkapitolou. Je zde zmíněn poskytovatel této sociální služby, dále pak zmínka o podporovaném bydlení, které je nedílnou součástí v procesu bydlení pro osoby s mentálním postižením. Zaměřujeme se přímo na chráněné bydlení v Kyjově, popis bytů a charakterizování této sociální služby.

3.1 Charakteristika chráněného bydlení

„Chráněné bydlení je pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení.“ (Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb., § 51)

Chráněné bydlení spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR v resortu sociální péče. Umožňuje uživatelům relativně samostatný život v prostředí běžné domácnosti a zvyšuje kvalitu poskytování sociálních služeb.

Švarcová ve své publikaci uvádí, že chráněné bydlení je modernější formou celoroční péče. Klienti bydlí jednotlivě nebo skupinově v bytě nebo rodinném domku, kdy jim pomáhají asistenti s úklidem, vařením, sebeobsluhou a se vším co klienti sami nezvládají. Chráněné bydlení je důležité pro jedince s mentálním postižením, kteří jsou zaměstnáni v chráněných pracovištích, navštěvují společenské akce, různá centra a instituce pro zaměstnání a volná čas. (Švarcová I., 2011, s. 177)

V tomto typu bydlení by měl mít každý klient svůj pokoj. Společné prostory jako je kuchyň, koupelna a obývací pokoj. Hlavním úkolem asistenta je provádět s klientem nácviky, a to praktické a sociální. Tyto nácviky jsou nutnou součástí k samostatnému bydlení. (Mahrová G., 2008, s. 42)

Služby, které chráněné bydlení poskytuje klientům, se různí. Závisí na jejich potřebách a míře závažnosti jejich postižení. Toto bydlení by mělo být pro klienty trvalým domovem. Je to také dlouhodobý proces postupného osamostatňování klienta a postupné začleňování do většinové společnosti.

Základní činností chráněného bydlení je poskytování celodenní odpovídající stravy, déle poskytnutí ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti tzn. asistenci při běžných denních úkonech jako je žehlení, praní, uklízení a údržba domácích spotřebičů a domácnosti, podpora v hospodaření s penězi, pomoc s nákupy a běžnými pochůzkami. Další poskytované služby zahrnují výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Pomoc při kontaktu s přirozeným sociálním prostředím. Upevňování sociálních dovedností a podpora v oblasti partnerských vztahů. Neopomenutelnou součástí je pomoc při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, je to například doprovázení k lékaři, na zájmové aktivity a společenské události, pomoc při využívání běžně dostupných služeb a mnoho dalších. Chráněné bydlení také poskytuje sociálně terapeutické činnosti, které vedou k rozvoji nebo udržení osobních sociálních schopností a dovedností. V neposlední řadě je to pomoc při uplatňování práv a obstarávání běžných záležitostí. (Vyhláška 505/2006 Sb., § 17)

Významnou roli v tomto typu bydlení hraje asistent, který, jak by se zprvu zdálo, nezastává roli vychovatele ani rodiče ale spíše poradce, kamaráda nebo konzultanta. Jeho míra podpory se odvíjí od individuálních potřeb klientů a rozsahu zdravotního postižení.

3.2 Formy chráněného bydlení

Chráněné bydlení lze rozdělit dle několika faktorů. Jedním z prvních je cílová skupina. Do této skupiny lze zařadit také seniory, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením nebo osoby v obtížné životní situaci. Každá tato cílová skupina má své individuální potřeby proto musí být chráněné bydlení specificky vybaveno.

Dále můžeme chráněné bydlení rozdělit podle typu služby. Prvním typem je bydlení individuální (chráněné byty) a druhým je tedy bydlení skupinové (chráněné bydlení komunitního typu). (M. Rada, 2006, s. 30)

Chráněné bydlení v rámci služeb sociální péče

Pipeková ve své publikaci uvádí, že se jedná o samostatné byty, které jsou umístěny v rámci sociální ústavní péče. Na rozdíl od ústavní péče mají klienti větší soukromí, důstojnější podmínky bydlení a individuálnější přístup. Chráněné bydlení je obvykle vybudováno pro uživatele sociální ústavní péče, kteří se snaží si postupně zvykat na novou kvalitu a formu bydlení. Je to však dlouhodobý proces, který nutně potřebuje citlivý a individuální přístup ke každému klientu. (Pipeková J., 2006, s. 308)

Domovy rodinného typu

Většinou se jedná o velké domy, ve kterých se nachází několik bytů. Tyto byty jsou vybudovány nezávisle na sobě a přizpůsobeny klientům tak aby mohli nabídnout co největší soukromí a umožnili jim samostatné rozhodování v rámci jejich možností, schopností a rozsahu postižení. Celkový počet klientů by neměl být větší než 20, aby se zachovala atmosféra rodinného bydlení.

Chráněné byty

Jsou to samostatné byty městského typu, ve kterých bydlím 1-5 klientů. Zde je rozsah asistenčních služeb určen podle typu postižení a potřeb klienta. Asistent pomáhá s vedením domácnosti a s běžnými domácími úkony. Volný čas klienti obvykle tráví v denních stacionářích nebo chráněných dílnách. (Pipeková J., 2006, s. 308)

Nezávislé bydlení pod supervizí

Uživatelé jsou zcela samostatní, potřeba asistenta se omezuje jen na řešení problémů a úkolů, které sám nezvládne.

Základem chráněného bydlení je dodržování určitých předpokladů.

Jsou to:

- stejná cílová skupina
- stejná úroveň samostatnosti a soběstačnosti

3.3 Chráněné bydlení v Kyjově

Bakalářská práce se zabývá problematikou samostatného a chráněného bydlení osob s mentálním postižením. Jednou z hlavních součástí práce je tedy chráněné bydlení v Kyjově. Tuto sociální služby v Kyjově poskytuje domov pro osoby se zdravotním postižením Domov Horizont.

Domov Horizont

Tato příspěvková organizace Jihomoravského kraje vznikla v roce 1961. V tuto dobu přicházejí do zařízení řádové sestry a na začátku roku 1962 jsou přijímáni i civilní zaměstnanci. V tomto roce vznikla a byla zkolaudována i druhá budova. V roce 1962 bylo v Domově Horizont 182 dětí. Postupně byla otevřena i třetí budova, která vznikla v roce

1978. Čtvrtá budova vznikla v roce 1986. Nyní jsou v areálu Domova Horizont čtyři hlavní budovy a názvy A, B, C, D z nich jsou tři navzájem propojené. A to A, B, C.

Součástí zařízení je i škola, ve které jsou k dispozici tři rehabilitační třídy a menší tělo-
cvična. Výuka ve škole je zajišťována Mateřskou a Základní školou Za Humny Kyjov. Další možností vzdělání pro uživatele je kurz pro získání základního vzdělání. Domov Ho-
rizont také nabízí vzdělání ve večerní škole, kde je vzdělání koordinováno zaměstnanci
domova.

Dalšími součástmi Domova Horizont je i samostatná prádelna, vrátnice, hřiště, bazén a
malý zookoutek, v němž jsou kozy, králíci a ovce. Klienti mají možnost se starat o zvířata
a probíhá zde i zooterapie.

Domov Horizont nabízí pro své klienty množství aktivizačních a pracovních terapeutických
činností. Mezi ně patří například hudební a pohybové aktivity jako jsou muzikoterapie,
pohybové a hudební kroužky, taneční aktivity a relaxační cvičení. Důležitou součástí je i
senzomotorická místnost – snoezelen. Tato místnost je vhodná pro uživatele s těžkým
mentálním postižením zaměřená na podporu smyslového vnímání. Mezi další nabízené
činnosti patří i práce s počítačem nebo vaření.

Součástí života klientů jsou pracovních terapeutické činnosti. Celkově Domov Horizont na-
bízí devět dílen. Práci a činnosti v dílnách koordinují buď pracovníci sociální péče se za-
měřením na pracovní terapii, nebo pracovníci z oddělení. Tyto pracovních terapeutické čin-
nosti zahrnují dřevařskou, tkalcovskou, košíkářskou a keramickou dílnu, dále dílnu seda-
ček, víceúčelovou, kreativní a multifunkční.

Podporované bydlení

V roce 2010 vybudoval Domov Horizont, prostřednictvím finančních prostředků Evropské
Unie, podporované bydlení pro deset uživatelů. Hlavním cílem podporovaného bydlení je
podpořit a zvýšit samostatnost uživatelů v běžných denních činnostech a domácích pracích.
Podpora klientů pracovníky Domova Horizont je pouze přes den. Snaží se rozvíjet a vést
klienta k co největší samostatnosti v přirozeném prostředí. Podporované bydlení nabízí
větší soukromí a svobodu v samostatném rozhodování uživatelů. Učí se například vstávat
v dohodnutý čas, samostatně uklízet a provádět hygienu, přípravu jídla, hospodaření
s penězi, vyřizování žádostí na úřadech, nakupování, cestování nebo využívání služeb vně
zařízení.

Chráněné bydlení

Domov Horizont poskytuje sociální službu ve městě Kyjov. Kyjov leží na jižní Moravě a nachází se asi 40 kilometrů od Brna. V současné době má Kyjov necelých 12 000 obyvatel. Je centrem kultury a folklóru. Jsou zde zakořeněny dlouholeté tradice, jako jsou například Kyjovské letní slavnosti, Kyjovský divadelní podzim nebo Slovácký rok. Není zde nouze ani o zelené plochy a parky které se vyskytují po celém městě.

Již 1. 1. 2012 se tři klienti z podporovaného bydlení přestěhovali do pronajatého bytu ve městě. Zde je míra poskytované podpory v menším měřítku. 1. 1. 2015 začal Domov Horizont poskytovat sociální službu chráněné bydlení. Chráněné bydlení se snaží uživatelům nabídnout co největší soukromí a samostatné rozhodování. Respektovat a rozvíjet osobnost jedince. Přiblížit se co nejvíce k běžnému životu majoritní společnosti.

Nyní je ve městě Kyjov 6 bytů chráněného bydlení. Tuto sociální službu v současné době využívá 16 uživatelů. 4 byty se nacházejí v centru města a následující 2 v okrajových částech města na sídlištích. Prostředí bytů je velmi různorodé.

Popis bytů:

1. Byt 3+kk je ve druhém nadzemním podlaží. Uživatelé mají dispozici dva pokoje, koupelnu, samostatné WC a velký obývací pokoj spojený s jídelnou a kuchyní.

První byt se nachází na Nerudově ulici. Je to rušná ulice v centru města. Byt je situován poměrně blízko Domova Horizont. Uživatelé mají v bezprostřední blízkosti obchody s různým zbožím, autobusové nádraží, restaurace nebo kino.

2. Druhý byt se nachází na sídlišti M. Švabinského. Je to byt 2+1 ve druhém nadzemním podlaží. Uživatelé mohou obývat dva pokoje, koupelnu s WC a kuchyni. Součástí bytu je také sklep.

Tento byt je klidném prostředí menšího sídliště. Není zde nouze o zeleň s travnaté plochy. Je situován asi 10 minut chůze od centra.

3. Následující byt umístěn na sídlišti Za Stadionem. Je to byt 3+1 ve čtvrtém nadzemním podlaží. V tomto bytě jsou k dispozici dva pokoje, kuchyň s jídelnou, koupelna, balkon, samostatné WC a také sklep. Tento byt v současné době není bezbariérový. Sídlíště se nachází blízko rozlehlého parku, koupaliště a jak už vyplývá z názvu tak i bezprostředně blízko stadionu. Je situován asi 25 minut chůze od centra města. Klienti mohou využívat i MHD.

4. Čtvrtý byt je na sídlišti U Vodojemu o velikosti 2+1 ve druhém nadzemním podlaží. Zde se nachází dva pokoje, kuchyň s jídelnou, balkon, koupelna a samostatné WC. Jedná se o poměrně rozlehlé sídliště se zelení a travnatými plochami, blízko zastávky MHD. Je umístěno v okrajové části Kyjova.
5. Předposlední byt je umístěn v úplném centru města. Na ulici Jungmanova. Jedná se o byt 3+kk ve druhém podlaží. K dispozici jsou dva pokoje, obývací s kuchyňským koutem a koupelna s WC.
6. Poslední byt se nachází na ulici Lidická. Jeho velikost je 2+1 ve třetím podlaží. Jsou zde dva pokoje, kuchyň s jídelním koutem, koupelna a samostatné WC.

Každý jednotlivý byt obývají 2 – 3 uživatelé. Do těchto bytů dochází 8 pracovníků, kteří pomáhají klientům s běžnými denními činnostmi, vařením, péčí o domácnost ale i se soukromými záležitostmi. Služby pracovníků jsou nepravidelné a přizpůsobeny potřebám uživatelů a potřebám domácnosti. Všech 6 bytů je ve vlastnictví soukromých osob, se kterými jsou uzavřeny podnájemní smlouvy.

Součástí chráněného bydlení jsou nácviky a pomoc s vařením a domácími pracemi. Tyto nácviky různých činností probíhají dlouhodobě a průběžně. Nejdříve se začíná praktickou ukázkou činnosti, poté praktickou zkušeností uživatele se slovní podporou. Vaření probíhá pouze za asistence pracovníka.

Jestliže, má klient Domova Horizont zájem bydlet v podporovaném nebo chráněném bydlení je nutné splnit dané kritéria. Prvním je podání přihlášky nebo vyslovení přání využívat tuto sociální službu. Klient musí projít výběrovým řízením, které má určité kritéria pro výběr. Zahrnují otázky podle metodiky. Komise má několik členů, kteří následně posoudí a vyberou vhodného kandidáta. Musí zhodnotit všechny hlediska, samozřejmě i zdravotní stav uživatele. Po výběru informují opatrovníka a následně mu je zaslán dokument o souhlasu.

Úhrada poskytovaných služeb

Poskytované služby si klient hradí sám. Zahrnuje se zde ubytování, jídlo a úhrada za úkony podpory a péče. Všichni uživatelé pracují buď v Domově Horizont, nebo u externího zaměstnavatele a to na dohodu o pracovní činnosti.

Úhrada za jídlo je stanovena ve výši **110,- Kč** denně. Tato celková suma se skládá z daných cen za určitá jídla.

strava	Částka/den
snídaně	25,- Kč
oběd	53,- Kč
večeře	38,- Kč
celkem	110,- Kč

Tabulka 1

Úhrada za ubytování je ve výši **158,- Kč** denně. Úhrada za úkony podpory a péče je stanovena na **80,- Kč** za hodinu poskytnuté podpory nebo péče.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE A METODY VÝZKUMU

V této kapitole bychom rádi nejdříve zmínili malý kvalitativní výzkum, který by měl sloužit jako úvod do praktické části. Jedná se o zmapování názorů a postojů jednoho klienta sociální služby chráněné bydlení. Tento rozhovor by měl sloužit spíše jak pohled na názor a úroveň spokojenosti osoby, která využívá službu chráněné bydlení. Tedy jakési vnitřní hledisko. Hlavní částí je kvantitativní výzkum, který se zabývá postoji, názory a pohledy vnějšího okolí.

Kvalitativní výzkum

Zvolili jsme i kvalitativní výzkum, prostřednictvím rozhovoru. Jedná se o polo strukturovaný rozhovor. K jednotlivým otázkám bylo vždy nabízeno několik alternativ ale od respondenta bylo požadováno vysvětlení nebo zdůvodnění. Je to pouze doplňující část šetření, která mapuje názor klienta služeb chráněného bydlení. Jeho postoje a míru spokojenosti s bydlením v jednom z bytů. V praktické části jsme se snažili zachytit názory majoritní společnosti, což jsou obyvatelé města Kyjova, trvale žijící v bezprostřední blízkosti chráněných bytů ale také názor jednoho uživatele, který má zkušenosti s více typy pobytových sociálních služeb. Tímto jsme chtěli zachytit i opačnou stranu výzkumu a tím jsou uživatelé služeb Domova Horizont.

Rozhovor probíhal v klidné místnosti Domova Horizont asi 30 – 40 minut, individuálně a v soukromí pouze s jedním respondentem. Během rozhovoru jsme nebyli rušeni žádnými podněty. Nejdříve jsem informovala respondenta o významu a tématu výzkumného šetření. Dále že bude rozhovor nahráván a nebudou zveřejňovány žádné citlivé a soukromé data. Po respondentově souhlasu a ujištění že pro něj bylo všechno srozumitelné, začal samotný rozhovor. Respondent byl dotázán na několik hlavních otázek. Dané otázky byly pozměněny podle momentální situace pro větší srozumitelnost pro respondenta.

Kvantitativní výzkum

Dále se této kapitole zaměříme na kvantitativní výzkumnou část bakalářské práce. Je zde uveden výzkumný soubor, dále stanoveny hlavní a dílčí cíle výzkumu. Navážeme na teoretickou část, kde jsou popsány sociální služby pro osoby s mentálním postižením. Zaměříme se na chráněné bydlení pro osoby se zdravotním postižením.

Důvodem zvolení tohoto tématu bylo poukázat na rozvíjející se chráněné bydlení, dále pak na zlepšení komunikace mezi mentálně postiženou osobou a majoritní společností. Domov

Horizont má v Kyjově poměrně velkou tradici, ale nikdy nebyli klienti a občané města Kyjova v tak blízkém sociálním kontaktu. Od začátku roku 2015 je v Kyjově již 6 bytů chráněného bydlení a bydlí zde dohromady 16 uživatelů, kteří se denně setkávají s většinou společnosti, navazují vztahy a komunikují. Důležitým cílem je také zlepšení informovanosti o péči o osoby s mentálním postižením.

4.1 Metoda sběru dat

Vzhledem k tomu že chceme zasáhnout co nejširší vzorek respondentů, byl zvolen kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníků. Cílem bylo shromáždit co největší množství dat. Výzkum probíhal ve Městě Kyjov. Dotazníky jsem roznesla do bytových domů, kde se chráněné byty nacházejí. Dále do okolních bytů a domů v bezprostřední blízkosti. Následnou pomoc při shromažďování dotazníku, poskytli pracovníci Domova horizont, kteří docházejí jako asistenti do podporovaných a chráněných bytů. Výhodou dotazníku je, že umožňuje poměrně rychlé a ekonomické soustředění dat od velkého počtu respondentů. (Chrátka M., 2007, s. 163)

Použitý dotazník vypadá následovně. Nejdříve je každý z dotazovaných respondentů stručně informován, na jaké téma je dotazník zaměřený a na jaké účely budou hodnoty z něj použity. Dále je stručná charakteristika chráněného bydlení. Každý respondent byl seznámen s faktem, že dotazník je zcela anonymní. Všechny otázky jsou uzavřené, to znamená s volbou odpovědi. Jako výzkumný vzorek byli zvoleni občané města Kyjova různého věku a pohlaví, kteří bydlí trvale v blízkosti chráněných bytů, které jsou sociální službou nabízenou Domovem Horizont.

4.2 Hlavní a dílčí cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit postoje a názory občanů města Kyjova na chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením. Dále pak zmapovat náhled občanů města Kyjova na mentálně postižené osoby, se kterými se dnes a denně setkávají v běžném životě.

Vedlejší cíle:

1. Zjistit jestli respondenti komunikují s mentálně postiženými osobami.
2. Zjistit informovanost respondentů o problematice mentálního postižení.
3. Zmapovat zkušenosti respondentů s jedinci s mentálním postižením.
4. Zmapovat názory respondentů na bezpečnost v chráněných bytech.

5. Jaké jsou názory a postoje respondentů na osamostatňování osob s mentálním postižením.

4.3 Technika výzkumu

Jak už jsem zmínila, výzkum probíhal ve městě Kyjov. Šetření jsem prováděla prostřednictvím dotazníků. Snažila jsem se zasáhnout co největší množství respondentů a rozdat co největší počet dotazníků. Výhodou této výzkumné metody bylo, to že jsem dotazníky roznášela osobně a tak jsem mohla vyslechnout názory některých respondentů a vidět jejich spontánní reakci na dané téma a zkušenosti. Dotazník obsahuje 14 otázek, všechny jsou s výběrem odpovědi.

Celkově bylo rozdáno 96 dotazníků, z tohoto počtu se jich vrátilo 83. Můžeme tedy říci, že návratnost činí 87 %.

rozdané dotazníky	96
vrácené dotazníky	83
návratnost v %	87 %

Tabulka 2

4.4 Analýza a interpretace dat

Vyhodnocení rozhovoru

V této části se zaměříme na analýzu a interpretaci dat, které byly shromážděny pomocí kvantitativního výzkumného šetření prostřednictvím dotazníků. Také zde vyhodnocujeme shromážděné údaje, které nám poskytl rozhovor s uživatele sociální služby chráněné bydlení. Nejdříve v této části začínáme vyhodnocením rozhovoru. Jak už jsem zmiňovala, je rozhovor myšlen spíše jako úvod do praktické části a slouží jako pohled na názory, míru spokojenosti a úsudky osoby s mentálním postižením která využívá sociální službu chráněné bydlení. Dopředu bylo vypracováno 21 otázek. Ty se však během rozhovoru přizpůsobovali momentální reakci respondenta. Byly také přizpůsobeny mentálnímu postižení. Na základě vyhodnocení rozhovoru můžeme poznat subjektivní pohled jednoho z uživatelů této sociální služby.

Respondent: Roman, 40 let, LMR. V Domově Horizont je již od svého dětství. Do podporovaného bydlení se stěhoval již v době vzniku, také byl jeden z prvních, kteří začali bydlet

v chráněných bytech. S respondentem uzavřel Domov Horizont smlouvu o provedení práce. Od pondělí do pátku pomáhá rehabilitačním pracovníkům při transportu klientů. Odpovědi dotazovaného respondenta jsou ovlivněny jeho výrazným jihomoravským dialektem a mentální postižením.

Pro analýzu získaných údajů z provedeného rozhovoru byl použit postup otevřeného kódování s následnou tvorbou kategorií. V této části jsou určeny tři hlavní části: bydlení, trávení času, práce. Na základě těchto kódů jsou vytvořeny kategorie. V uvedené tabulce je srozumitelné rozdělení kódů a kategorií.

Kódy	Kategorie	Obsah kategorie
bydlení	<ul style="list-style-type: none"> • sousedé • spokojenost 	<ul style="list-style-type: none"> - vztahy se sousedy - spolubydlíci - směny pracovníků - spolubydlíci
trávení času	<ul style="list-style-type: none"> • volný čas • denní režim 	<ul style="list-style-type: none"> - trávení volného času - rozvržení dne - domácí práce
práce	<ul style="list-style-type: none"> • dílna • placená práce 	<ul style="list-style-type: none"> - pracovně terapeutická činnost - náplň práce - místo zaměstnání

Tabulka 3

Bydlení

První a nejdůležitější část rozhovoru se týkala chráněného bydlení a spokojenosti uživatele s touto sociální službou. Respondent byl během rozhovoru klidný a poměrně soustředěný. Zpočátku jsme se zaměřili na otázky týkající se předešlého bydlení. R5 *Pře tím, tu už je hodně roků, byl jsem na Děčku. Z Děčka jsem šel na podporované a pak do města.* Následně pak na počet spolubydlících a spokojenost. R8 *Bývá tam Jenda, ještě jeden a já. Tři tam býváme.* Respondent zde zmiňuje, že se mu zde líbí a je velmi spokojený. R6 *Já su tak spokojený, že neboj, netrápím se, že rád su, je tam klid jako.* Jeho spokojenost se odráží i v odpovědi na otázku zda by něco chtěl změnit, reagoval, že ne. R9 *Ne, já bych to už nechal tak.* Následujícím obsahem kategorie jsou také vztahy se sousedy. Z odpovědi respon-

denta můžeme posoudit, že jsou tyto vztahy poměrně neutrální. R11 *No tak, ehm, sousedy máme. Tá je hned naproti nás. Oni nás vůbec neslyšijů. Nic. Tam máme takový klid.* Z rozhovoru jsme mohli zjistit, že Roman má i dobrý přehled o rozvržení služeb personálu. Jak už jsem zmiňovala, služby jsou rozděleny podle potřeb uživatelů a domácnosti. R27 *Holky sů tam u nás do šesti. A když sů dvanáctky tak jenom do...no krátce. Podle toho jak oni mají služby. Jak ty třeba. Do kolika máš ty třeba?*

Trávení času

Tato část se zaměřuje na využití času respondenta, denní harmonogram a na náplň jak volného času, tak času v práci. Zprvu jsme, zjišťoval rozdělení domácích prací a využití volného času podle uvážení respondenta. Z odpovědí vyplívá, že rozdělení domácích prací a nakupování je pravidelné a střídají se všichni, kteří v bytě s Romanem bydlí. R16 *Ten vaří tento týden a potom, pondělí vaří Roman taky do neděle. A já potom zase dělám úklid. A to jede tak dokola. Jeden má volno, ten vaří a ten uklízá. A ten odpočívá. Víš.* R19 *Žehlíme, pereme, říkám ti ten kdo má službu tak to dělá, pere, žehlí a ten vaří.* Volný čas si uživatelé mohou organizovat sami. Pracovník zastává pouze roli poradce nebo asistenta při volení správné volnočasové aktivity. Klientům se snaží nabídnout co největší svobodu v rozhodování. Zařadili jsme do rozhovoru otázky tykající se trávení volného času o víkendu nebo během týden. R25 *No v televizi nic není. Když idu tak idu ven. Televizu vypnu a hotovo.* R24: *No já mám tento týden volno až do neděle. A já co dělám. Když je hnus počasí tak se jdu projít, jdu po městě takto t celé obejdu a mezitím si chvíli sednu a hotovo, no.* Zaměřili jsme se také na denní harmonogram a popis běžného pracovního dne. R29 *Já, divej se, já když jdu do práce tak v sedm hodin posnídám. Potom jdu na autobus. Potom z práce, jak mě skončí práce tak mám potom dílnu. Jak skončí dílna, nebo jak není dílna. Ted'ka mě říkala Slávka, že dílna nebude že, má cosi někde jinde. A my jdeme se zeptat holek, děvčata pojd'me: „Já jdu ven, oni tam nejsou tak se jdeme procházet.“*

Práce a pracovní terapeutická činnost

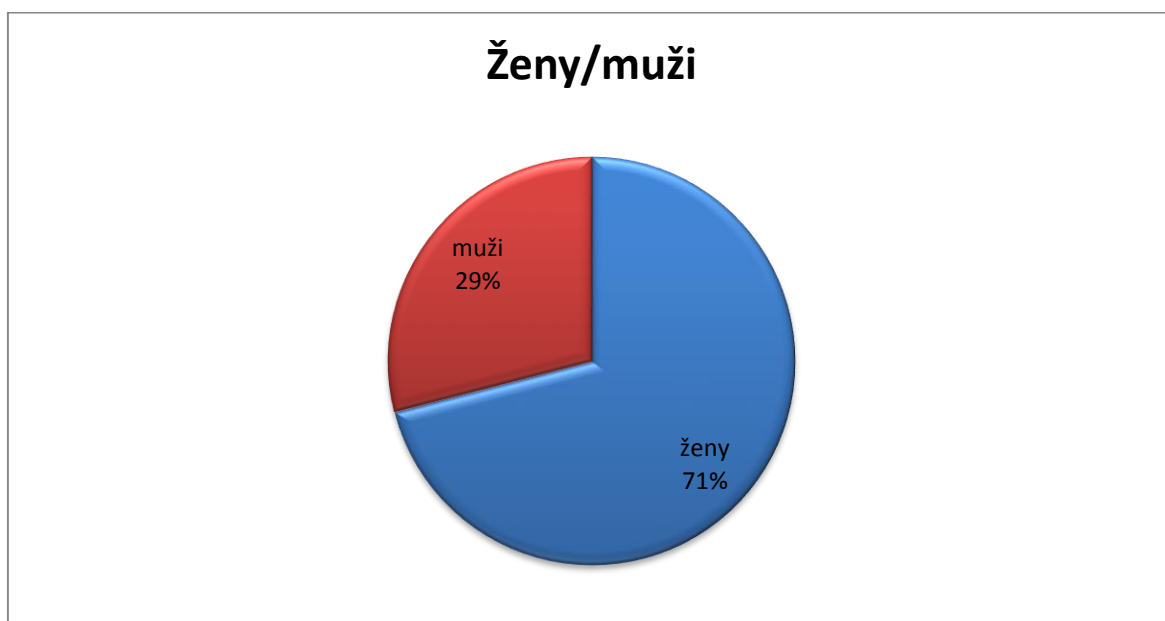
Zjišťovali jsme také náplň pracovní činnosti uživatele. Domov Horizont nabízí svým klientům spoustu dílen, kde je široká nabídka pracovní terapeutické činnosti. Respondent navštěvuje jednu z dílen. R31 *No bylas tam. Ta je dílna košíků.* Výrobky z této dílny lze zakoupit. Tvoří nejrůznější výrobky z přírodních materiálů. Respondent již několik let pracuje na dohodu o pracovní činnosti. Roman dochází pomáhat do rehabilitační části Domova Horizont. Zde asistuje například při transportu klientů nebo pomáhá s úklidem. R32 *Na*

rehabku. R33 Každý den, v sedm hodin když dojdu z autobusáku. Tak v osm hodin si musím pichnout. V deset pichnout. Hotovo, šmitec. A to jede furt do kola. Následující otázky byly směřovány na kapesné a peníze, které si respondent vydělá. Z těchto financí si také uživatel hradí například hygienické prostředky nebo různé aktivity. R43 To dostáváme. My si koupíme, Lenka nám vždycky dá několik, my si koupíme hygienu. R44 Mám pro sebe. To si možu utratit co chcu. Ted' jsem si koupil baterku za stovku. S tím možeš aj zastavovat auta. (Smích)

Vyhodnocení kvantitativního výzkumného šetření

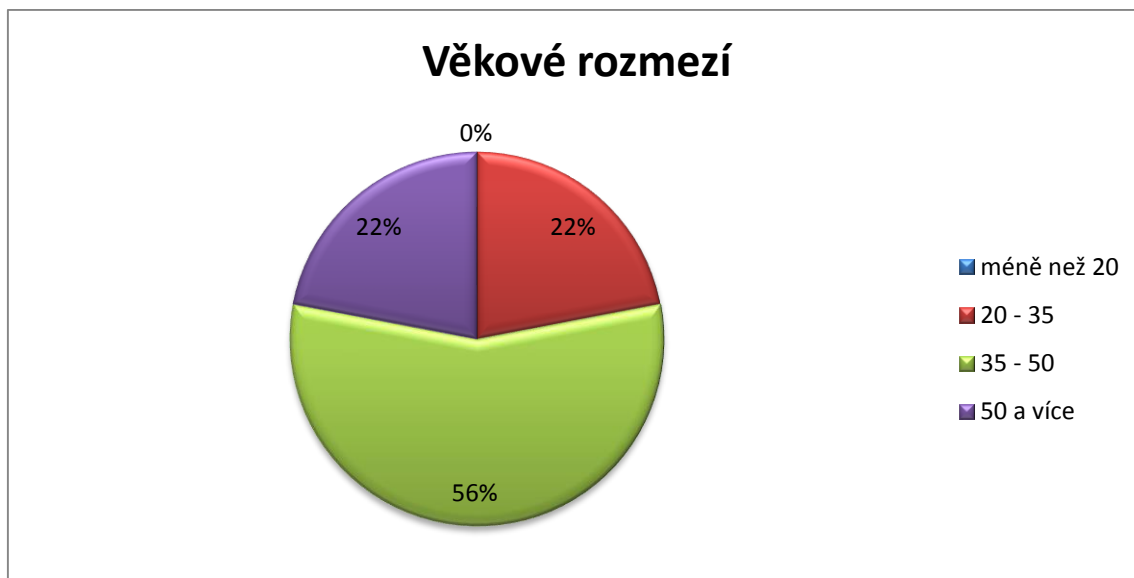
Získané data a informace z tohoto šetření jsme rozdělili do pěti hlavních částí, v návaznosti na vedlejší výzkumné cíle. Celek z těchto částí poskytne náhled na hlavní cíl výzkumu.

Jak už jsem zmínila v předešlé tabulce, bylo vráceno 83 dotazníků. Z výsledků výzkumu vyplývá, že šetření se zúčastnilo 59 žen a 24 mužů. Což znamená, že dotazník vyplňovalo 71 % žen a 29 % mužů. Poměr mužů a žen, v dotazníku, zjišťovala otázka číslo 1.

Graf 1

Otázka číslo 2 v dotazníku mapuje věk respondentů. Otázka je rozdělena do čtyř věkových kategorií. První je méně než dvacet, druhá 20 – 35, třetí 35 až 50 a poslední kategorie je 50 a více. Z výsledků šetření vyplynulo, že drtivá většina respondentů je ve věkové kategorii 35 – 50. Což je celkově 56 %. Kategorie 20 – 35 a 50 a více se shodují. V kategorii méně než dvacet nebylo zastoupení z žádného z respondentů.

Graf 2

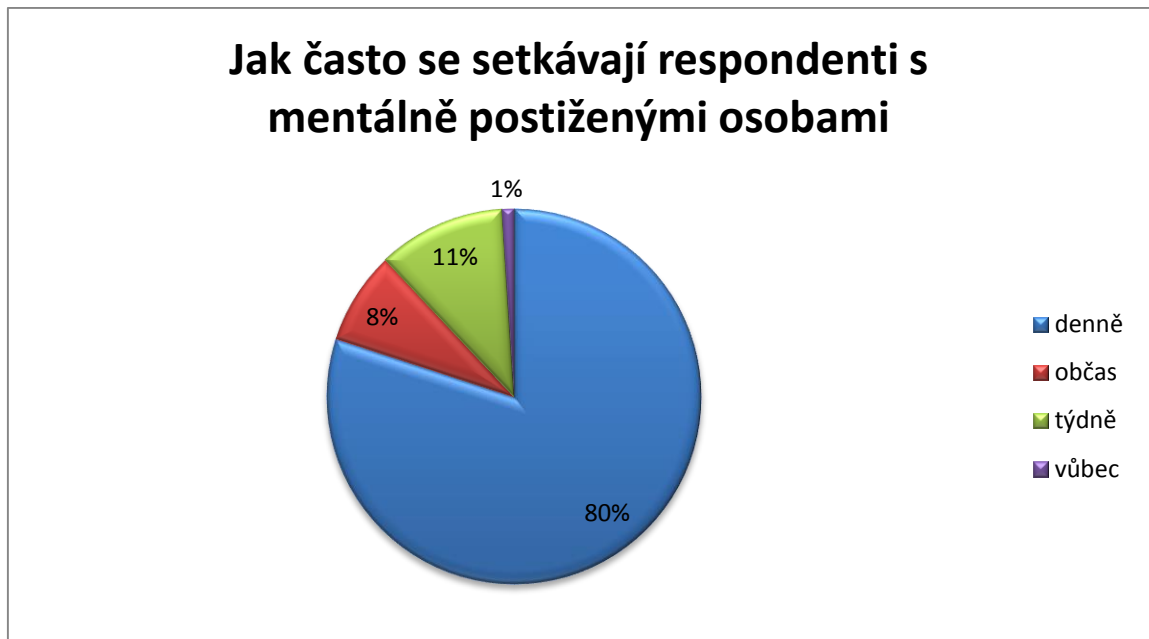
4.4.1 Komunikace mentálně postižených osob s majoritní společností

Tato podskupina zjišťuje úroveň a frekvenci komunikace osob s mentálním postižením žijících v chráněných bytech s osobami z majoritní společnosti v Kyjově. Lidé, kteří žijí v bezprostřední blízkosti chráněných bytů. Na tuto část se v dotazníku zaměřuje otázka číslo tři, pět a osm.

Otázka č. 3: Jak často se v běžném životě setkáváte s osobami s mentálním postižením?

- Denně**
- Týdně**
- Jen občas**
- Vůbec**

Drtivá většina respondentů se setkává, ve svém životě s mentálně postiženými osobami denně. Na toto se tázala otázka s číslem tři. Nejčastější variantou byla tedy volba **denně**. Takto odpovědělo 80 % respondentů. Druhou nejčastější volnou odpovědí bylo **jen občas**, tato odpověď tvořila 11 %. 8 % tvořila varianta **týdně** a v poslední řadě byla možnost **vůbec**, což zvolilo 1 % respondentů. Tyto informace znázorňuje graf číslo tři. Je z něj jasné patrné, že se občané Kyjova setkávají s osobami s mentálním postižením běžně a denně. To ale nemusí znamenat, že s nimi i nějakým způsobem komunikují nebo navazují kontakty.

Graf 3

Otázka č. 5: **Setkáváte se s osobami s mentálním postižením i na veřejných místech jako jsou obchody, úřady, společenské akce, atd.?**

- Ano**
- Ne**
- Nevím**

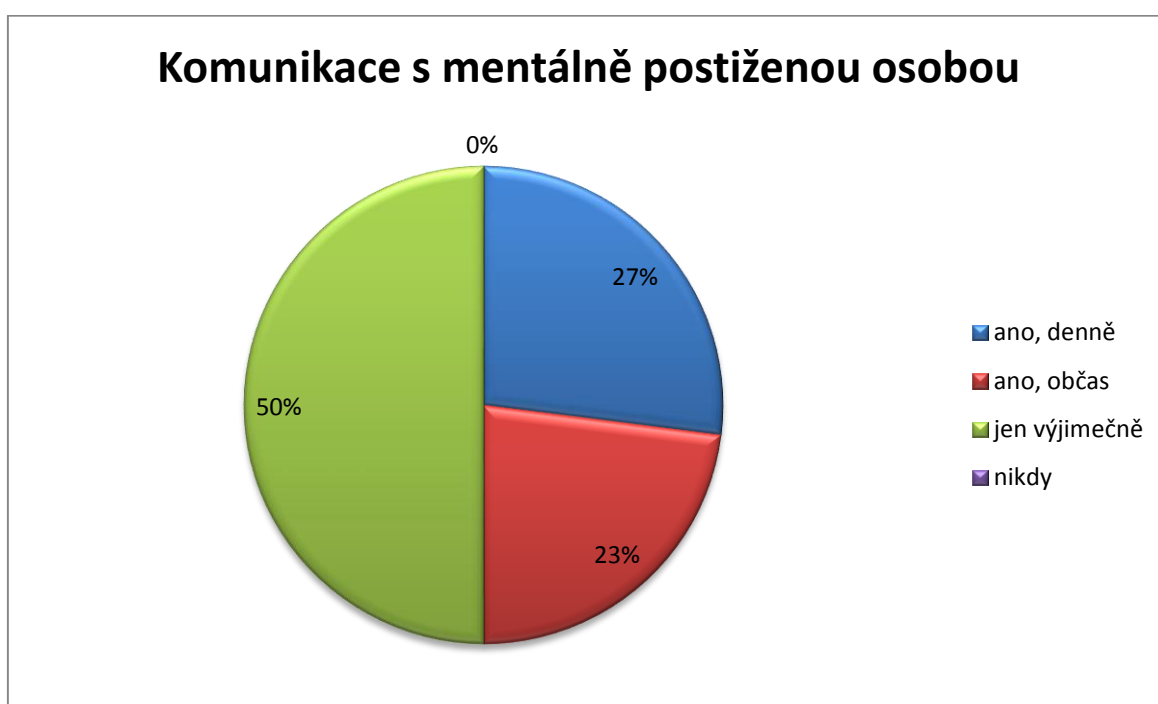
Otázka s číslem pět se také zaměřovala na kontakt s osobou s mentálním postižením, ale tato se však dotazovala na veřejná místa, jako jsou obchody, úřady, společenské akce. Zde na celé čáře zvítězila odpověď **ano**, a to celých 71 %. 27 % respondentů zodpovědělo **ne** a pouze 2 % zvolili možnost **nevím**. Uživatelé sociální služby chráněné bydlení tráví svůj volný čas dle svého uvážení. Mohou tedy volně navštěvovat veřejná místa dle své libosti. Chodí do restaurací, což potvrzuje i respondent v rozhovoru, navštěvují společenské akce, obchody a další.

Otázka č. 8: **Komunikujete s osobami s mentálním postižením běžně?**

- Ano, denně**
- Ano, občas**
- Jen výjimečně**
- Nikdy**

Na otázku zda dotazovaní komunikují s osobami s mentálním postižením běžně, odpovědělo 50 % respondentů **jen výjimečně**. Možnost **ano, občas** se vyskytla v 23 % a s mentálně postiženými osobami denně komunikuje 23 % respondentů. Tyto hodnoty srozumitelně znázorňuje graf s číslem čtyři.

Cílem této otázky bylo zjistit, zda dotazovaní účastníci komunikují s osobami s mentálním postižením. Z grafu je patrné, že dotazovaní ve většině volili odpověď **jen výjimečně**. Nemusí být tedy souvislost mezi tím, že respondenti výzkumného šetření potkávají v běžném životě osoby s mentálním postižením a mezi tím že s nimi nějakým způsobem komunikují či navazují jakékoli vztahy.

Graf 4

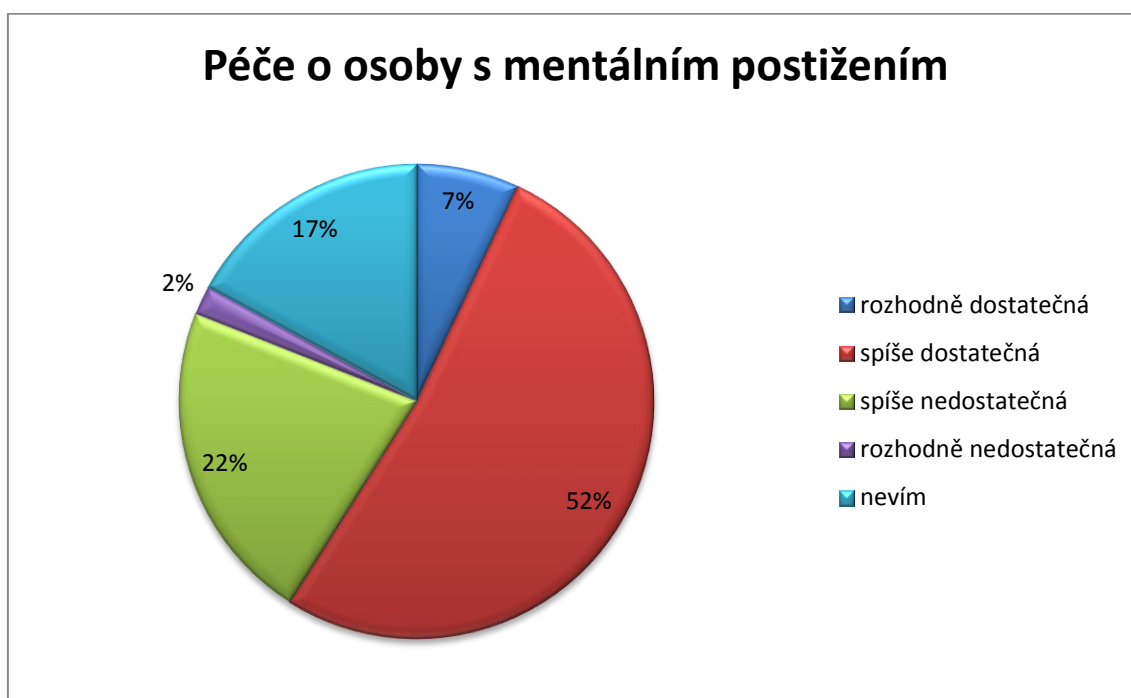
Z této části výzkumu tedy vyplývá, že se dotazovaní ve většině případů setkávají s mentálně postiženými osobami běžně a to i na veřejných místech. Navzdory tomu většina respondentů s nimi komunikuje jen výjimečně. Nemusí být mezi těmito jevy souvislost. I když při častějším setkávání, se zvyšuje možnost navazování kontaktů a komunikace s osobou s mentálním postižením. Je možnost že, tyto jevy může ovlivňovat i poloha bydliště respondentů. Čím bližší je byt respondentů ke chráněnému bydlení, tím se může i zvyšovat možnost setkávání jedinců s mentálním postižením i komunikace s nimi.

4.4.2 Informovanost respondentů o problematice mentálního postižení

Cílem této sekce je zmapovat informovanost o problematice mentálního postižení, dále pak názory na péči o osoby se zdravotním postižením. Tato část zahrnuje v dotazníku otázky s číslem čtyři, šest a čtrnáct. Všechny tři otázky jsou založeny na stejném principu, respondenti mohli vybírat z daných možností. Nejdříve se zaměříme na otázku číslo čtyři.

Otázka č. 4: **Domníváte se, že péče o osoby s mentálním postižením je u nás dostatečná?**

- Rozhodně dostatečná**
- Spíše dostatečná**
- Spíše nedostatečná**
- Rozhodně nedostatečná**
- Nevím**

Graf 5

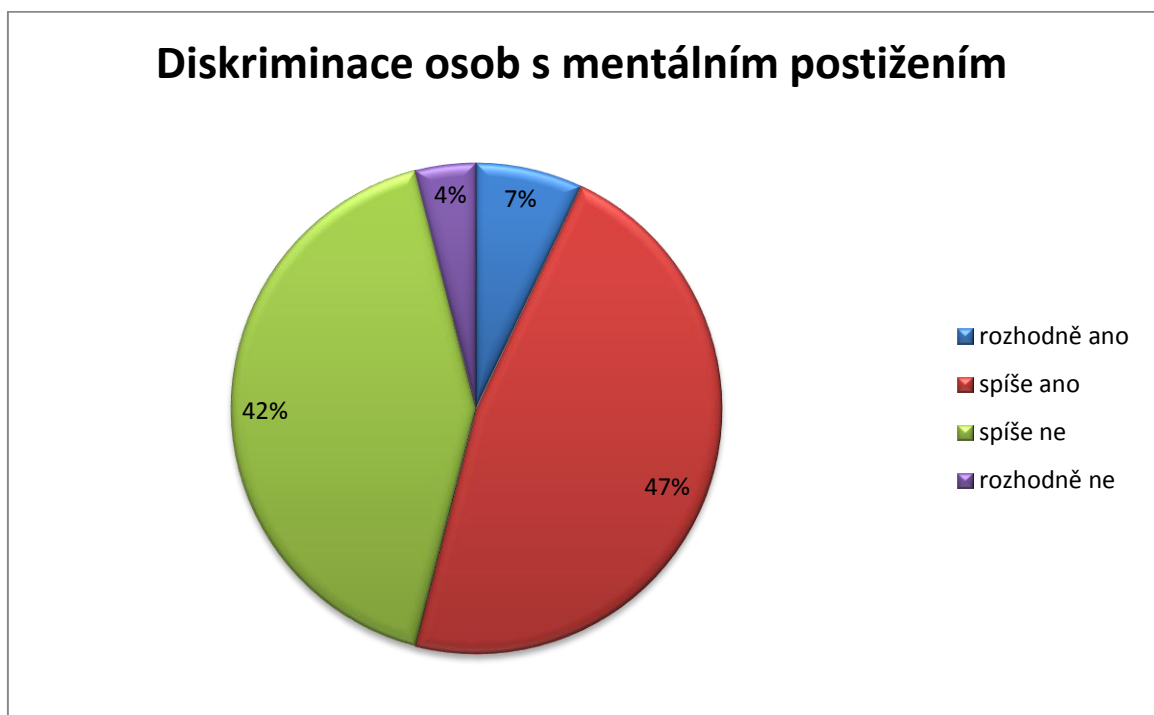
Z grafu jasně vyplývá, že víc než polovina (52%) z respondentů odpověděla, že vidí péči o osoby s mentálním postižením jako **spíše dostatečnou**. Následující nejčastěji volenou položkou v otázce číslo čtyři byla odpověď **spíše nedostatečná**, takto odpovídalo 22 % respondentů. 17 % dotazovaný volilo odpověď **nevím**. Předposlední položku si vybralo 7 % respondentů. Těchto 7 % vidí péči o mentálně postižené osoby jako **rozhodně dostatečnou**. Nejméně početnou skupinu tvořili 2 % respondentů. Myslí, že péče je rozhodně **ne-**

dostatečná. Z těchto výsledků je jasné patrné, že většina respondentů vidí péči o soby s mentálním postižením jako spíše dostatečnou.

Otázka č. 6: **Domníváte se, že jsou osoby s mentálním postižením nějakým způsobem ve společnosti diskriminovány?**

- Rozhodně ano**
- Spíše ano**
- Spíš ne**
- Rozhodně ne**

Následující položka v dotazníku se zaměřuje na zmapování názoru respondentů, zda-li se domnívají, že jsou osoby s mentálním postižením ve společnosti nějak diskriminovány. Zde byly respondentům nabídnuty čtyři odpovědi. Většina dotazovaných volila odpověď **spíše ano**. Této názor sdílelo 47 % dotazovaných. Nicméně, zajímavé je, že téměř stejné procento respondentů volilo možnost **spíše ne**. Z celkového počtu to bylo 42 %. Druhou nejmenší hodnotu získal názor, že osoby s mentálním postižením **jsou rozhodně** nějakým způsobem diskriminovány. Tento názor vyjádřilo v šetření 7 % respondentů. Naopak 4 % dotazovaných sdílí názor, že osoby s mentálním **rozhodně nejsou** ve společnosti diskriminovány. V níže uvedeném grafu jasně vidíme, že názory respondentů jsou poměrně rozdílné.

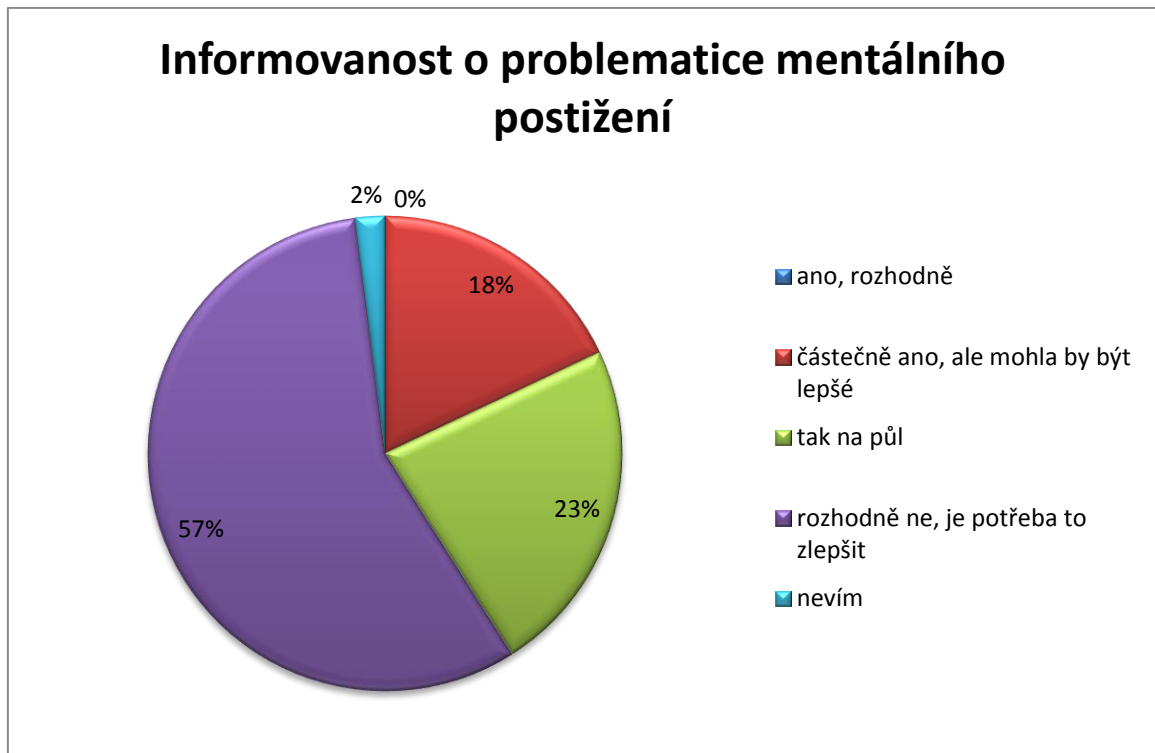
Graf 6

Poslední položkou dotazníku, kterou zmíníme, je otázka s číslem čtrnáct. Zde jsme chtěli zjistit přímo názory na informovanost o problematice mentálního postižením. Otázka byla záměrně umístěna až na konci dotazníku, aby se dotazovaní respondenti snažili přemýšlet o názorech na chráněné bydlení a celkově na osoby s mentálním postižením. A poté si promítnout zpět své názory, zhodnotit je a posoudit jaký je jejich úsudek o informovanosti o problematice chráněného bydlení a mentálního postižení.

Otázka č. 14: **Domníváte se, že informovanost o problematice mentálního postižení je dostatečná?**

- Ano, rozhodně**
- Částečně ano, ale mohla by být lepší**
- Tak na půl**
- Rozhodně ne, je potřeba to zlepšit**
- Nevím**

Obyvatelé města Kyjova se měli vyjádřit jaký je jejich názor na problematiku mentálního postižení a to konkrétně posoudit informovanost. Zde dotazovaní respondenti nejčastěji volili možnost, že informovanost je rozhodně **nedostatečná a je potřeba ji zlepšit**. Tento názor sdílelo 57 % dotazovaných. 18 % dotazovaných vyjádřilo názor že, **informovanost je dostatečná pouze částečně a mohla by být lepší**. Velkou skupinu tvořil názor, že informovanost je dostačující **tak napůl**. Takto odpovědělo 23 % dotazovaných. Domníváme se že, takto odpovídali částečně nerozhodní občané. Poslední volenou možností této položky v dotazníku je odpověď **nevím**. Takto se rozhodli 2 % občanů. Z níže uvedeného grafu zřetelně vidíme, že pro většinu respondentů je informovanost o problematice mentálního postižení nedostatečná.

Graf 7

V této sekci praktické části jsme se zaměřili na zmapování názorů dotazovaný respondentů na problematiku mentálního postižení. Z výsledků šetření také vyplynulo, že občané považují informovanost spíše za nedostatečnou a chtěli by ji zlepšit. Z nedostatku informací může vzniknout neopodstatněná nedůvěra nebo strach.

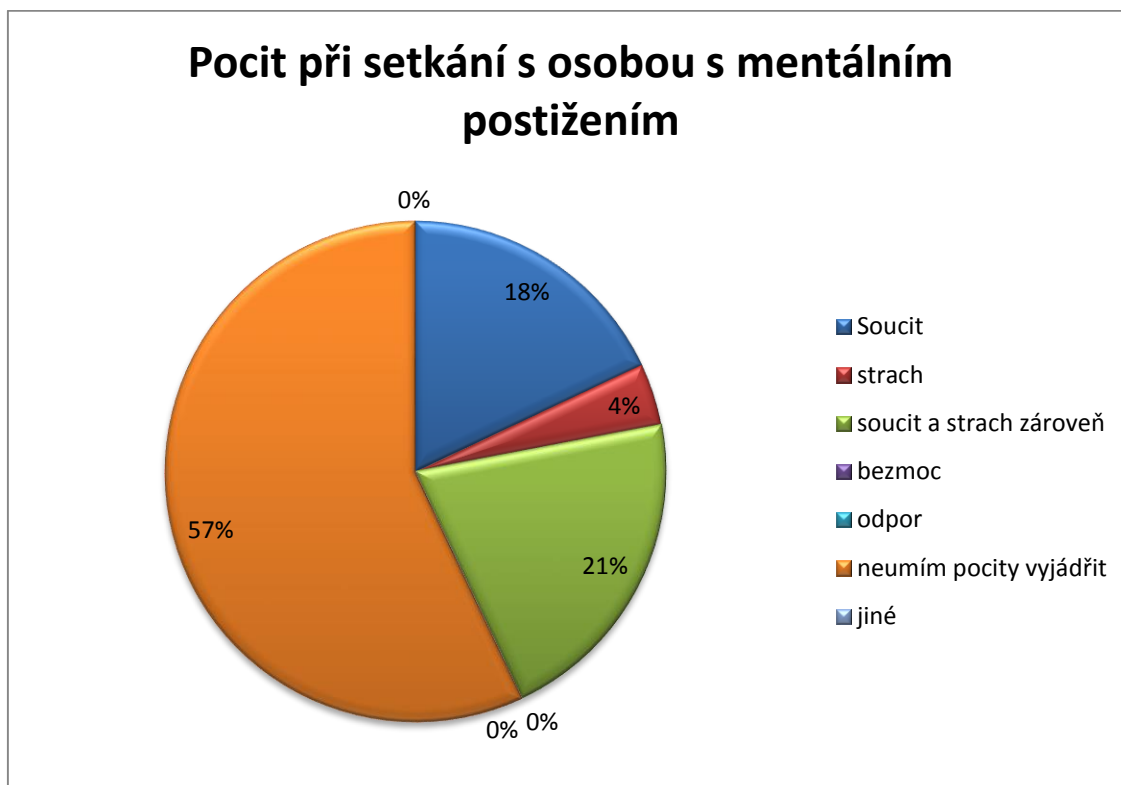
4.4.3 Zmapovat zkušenosti respondentů s jedinci s mentálním postižením

Nedůvěra k osobám s mentálním postižením může plynout z nedostatečné informovanosti ale také z praktických zkušeností. Na tyto zkušenosti jsme se snažili zaměřit v následující sekci výzkumného šetření. Zahrnutý jsou zde otázky číslo devět, deset a dvanáct.

Otázka č. 9: Jaké pocity ve Vás vyvolá kontakt s mentálně postiženou osobou?

- Soucit**
- Strach**
- Soucit a strach zároveň**
- Bezmoc**
- Odpor**
- Neumím své pocity vyjádřit**
- Jiné.....**

Největší skupina respondentů **neuměli své pocity** vyjádřit. Celkem to bylo 57 %. Druhou nejčastěji volenou možností byl **strach a soucit zároveň**. Takto se vyjádřilo 21 % respondentů. V 18ti % respondentů kontakt s mentálně postiženou osobou vyvolává **pocit soucitu**. Poslední volenu odpovědí byl **strach**. Takto se vyjádřili 4 % dotazovaných.

Graf 8

Otázka č. 10: **Máte nějakou negativní zkušenost s osobou s mentálním postižením?**

- Ano**
- Ne**

V této otázce jsme se snažili zjistit, jaké jsou předešlé zkušenosti respondentů (občanů města Kyjova) s mentálně postiženými osobami. Záměrně jsme zvolili v otázce termín negativní zkušenosti. Poměrně velká část dotazovaných vyjádřila názor, že **nemají doposud žádnou negativní zkušenost** s mentálně postiženou osobou. A to celých 81 %. Zbytek občanů (19 %) tuto **negativní zkušenost má**, ať je jakákoli.

Otázka č. 12: **Oslovovala vás někdy osoba s mentálním postižením vulgárně?**

- Ano**
- Ne**
- Nevím**

Zde jsme se zaměřili na komunikaci s mentálně postiženou osobou. Chtěli jsme zjistit, zda respondenti se setkali se slovními útoky mentálně postižených jedinců. Podstatná část respondentů zvolila odpověď **ne**. Celkem tuto možnost volilo 80 %. 20 % dotazovaných se vyjádřili tak že je někdy nějakým způsobem vulgárně oslovovala osoba s mentálním postižením. Z toho vyplývá, že odpověď **nevím se** v šetření nevyskytla.

4.4.4 Zmapovat názory respondentů na bezpečnost v chráněných bytech

V předposlední sekci výzkumného šetření jsme se zaměřili na názory a postoje vůči bezpečnosti v chráněných bytech. V dotazníku se tomuto tématu věnují položky jedenáct a třináct. Do této části zahrnujeme bezpečnost v jakémkoli smyslu. Může se jednat o obavy a strach z útoku nebo fyzického ohrožování nebo problematika materiální bezpečnosti, tedy obavy o movitý nebo nemovitý majetek.

Otázka č. 11: **Máte obavy z agrese nebo fyzického útoku ze strany osob s mentálním postižením?**

- Ano**
- Ne**
- Nevím**

První možnost této otázky zvolilo 25 % respondentů. Z čehož vyplývá, že čtvrtina respondentů **má obavy z fyzického útoku**. 64 % respondentů **nemá obavu z fyzického útoku** nebo agrese ze strany osoby s mentálním postižením. Zbývajících 11 % dotazovaných sdílelo možnost **nevím**. Poměr odpovědí v této otázce jasně vidíme v následujícím grafu.

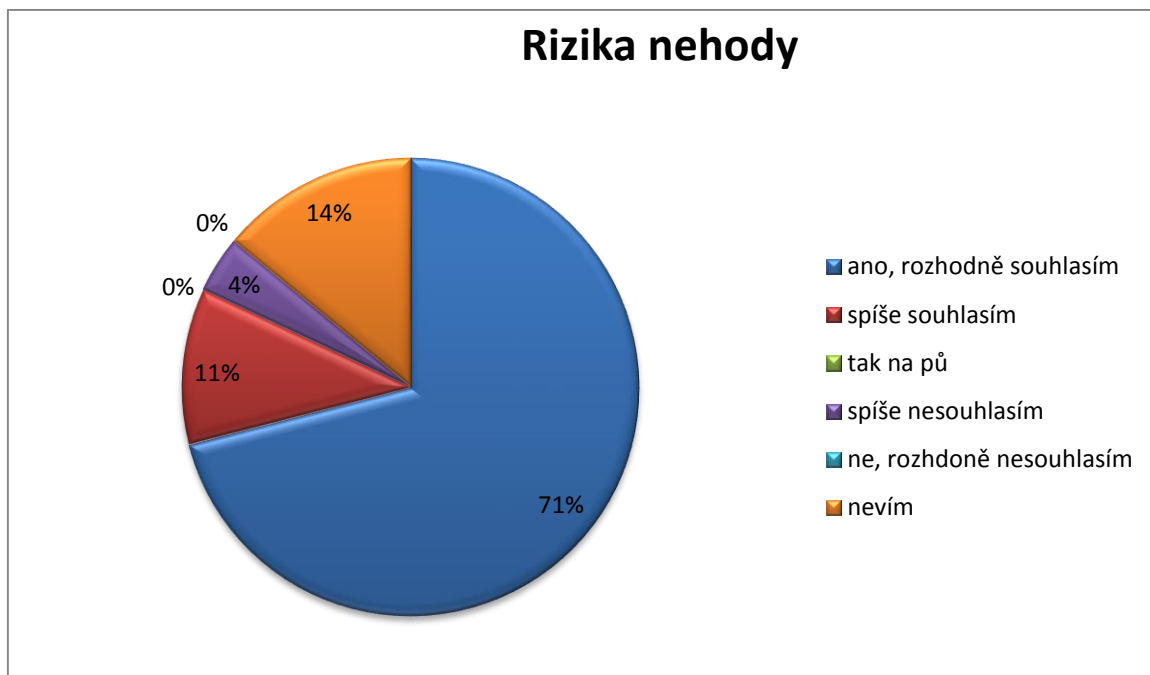
Graf 9

Graf 9, obavy z fyzického útoku nebo agrese

Otázka č. 13: **Souhlasíte s názorem, že mentálně postižená osoba může mít větší podíl na riziku nehody spojené se samostatným bydlením, jako je například únik plynu, vody, atd. ?**

- Ano, rozhodně souhlasím**
- Spíše souhlasím**
- Tak na půl**
- Spíše nesouhlasím**
- Ne, rozhodně nesouhlasím**
- Nevím**

Více než polovina respondentů jednoznačně **souhlasí** s názorem, že mentálně postižená osoba může mít větší podíl na riziku nehody v domácnosti. Celkově s tímto názorem souhlasí 71 % respondentů. Následující nejčastěji volenou možností této otázky bylo **nevím**. Tuto odpověď vybralo 14 % dotazovaných. **Spíše s tímto názorem souhlasí** 11 % respondentů. Poslední 4 % s tímto názorem **spíše nesouhlasí**.

Graf 10

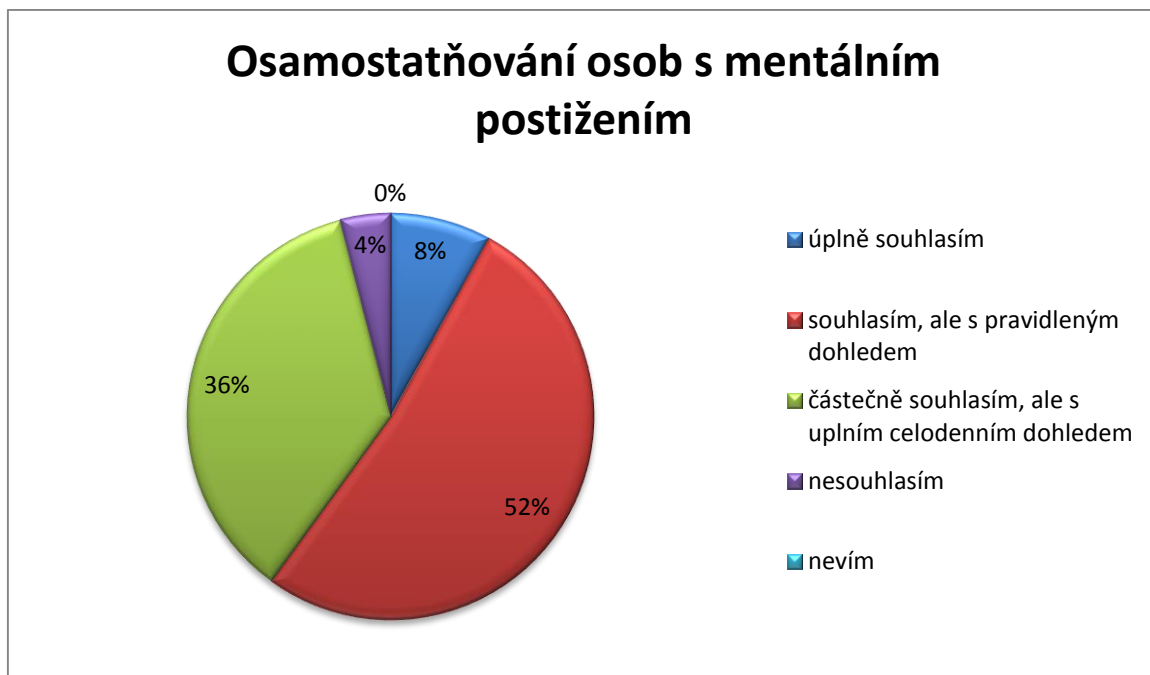
4.4.5 Jaké jsou názory a postoje respondentů na osamostatňování osob s mentálním postižením.

V poslední sekci výzkumného šetření jsme se zaměřili na zmapování názorů a postojů na osamostatňování osob s mentálním postižením. K této části se vztahuje poslední položka v dotazníku a tím je otázka číslo sedm. Tato otázka byla položena jasně a přímo k tématu.

Otázka č. 7: Souhlasíte s osamostatňováním osob s mentálním postižením, zařazování do většinové populace a do chráněných bytů?

- Úplně souhlasím s osamostatňováním těchto osob**
- Souhlasím, ale měli by mít pravidelný dohled**
- Částečně souhlasím, ale měli by mít úplný celodenní dohled**
- Nesouhlasím**
- Nevím**

Dotazovaní respondenti nejčastěji souhlasili s osamostatňováním těchto osob, ale měli by mít pravidelný dohled. Tuto možnost zvolilo 52 % respondentů. Následujících 36 % částečně souhlasilo, ale s podmínkou úplného celodenního dohledu. Úplně souhlasilo pouze 8 % dotazovaných. Poslední 4 % respondentů naprosto nesouhlasilo. Výsledky výzkumného šetření této části srozumitelně vidíme v následujícím grafu.

Graf 11

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V tomto výzkumném šetření nebyly stanoveny žádné hypotézy. Výzkum měl být čistě popisný. Cílem je zmapovat situaci daného tématu u testovaného souboru. Zde se snažíme vyjádřit k výsledkům interpretace a analýzy dat hlavních a dílčích cílů. Zpočátku jsme se spíše zaměřili na problematiku mentálního postižení obecně a následně na část týkající se chráněného bydlení.

Nejdříve bychom chtěli zmínit, že výzkumného šetření se zúčastnilo 83 respondentů. Bylo rozdáno 96 dotazníků. Cílovou skupinou tohoto kvantitativního výzkumu byli občané města Kyjova. Ti, kteří bydlí v blízkosti chráněných bytů.

Jestliže se zaměříme na hlavní výzkumnou otázku, můžeme říci, že názory a postoje občanů města Kyjova žijících v blízkosti chráněných bytů nejsou nějakým způsobem negativní nebo diskriminující. Strach a obavy těchto lidí může spíše pramenit z nevědomosti a nedostatku informací. Celkově se dotazovaní obyvatelé nebojí útoků nebo fyzických ataků ale rizik nehody, která by mohla dle jejich názoru nastat nedostatečným dohledem nad osobami s mentálním postižením. Vzniká zde spojitost mezi dohledem a jakýmkoli rizikem. Obyvatelé Kyjova se s mentálně postiženými osobami setkávají denně, to však nemusí znamenat, že s nimi nějakým způsobem komunikují. Tento jev může vznikat z obavy nebo nevědomosti jako s těmito jedinci komunikovat. Většina respondentů nemá žádnou negativní zkušenost s mentálně postiženou osobou, čehož bychom mohli využít při následném a dalším poznávání těchto osob.

Sporná je i otázka diskriminace, kdy se poměr respondentů téměř shoduje ve dvou možnostech. Část dotazovaných obyvatel sdílí možnost, že mentálně postižené osoby spíše jsou ve společnosti diskriminovány a skoro stejný počet respondentů že vyjádřil opačně. Tento téměř shodně vyjádřený názor může pramenit z toho, že neví jak k mentálně postiženým přistupovat a jak nevědomosti kde určit hranice diskriminujícího chování. Problematika chráněného bydlení a začleňování mentálně postižených osob je velmi citlivá jak pro jedince z majoritní společnosti tak pro mentálně postiženou osobu.

Můžeme tedy říci, že názory a postoje obyvatelů nejsou negativní a odmítavé ale je nutné podpořit informovanost, snažit se nenásilně připravovat obyvatele města Kyjova na to že se s mentálně postiženými osobami žijícími v chráněném bydlení budou setkávat běžně a budou součástí jejich každodenního života. Dále také pomoci najít nějaký společný komunikační kanál a tím možná zbavit společnost strachu a obav.

5.1 Diskuze a doporučení pro praxi

Výsledky výzkumného šetření nám pomohly zmapovat názory a postoje občanů města Kyjova. Podstatným krokem do budoucna je zlepšit informovanost o problematice mentálního postižení, začleňování osob se zdravotním postižením do majoritní společnosti a pomoc jim co nejvíce se přiblížit k běžnému životu většinové populace. Pomocť najít společnou cestu ke společnému existování, komunikaci a pochopení. Z vlastní zkušenosti mohou říci, že většina lidí žijící v majoritní společnosti mají zpočátku obavy z bydlení v bezprostřední blízkosti chráněného bydlení a mentálně postižených osob. Časem však změní názor. Odbourá se bariéra tvořená strachem a nevědomostí.

Konkrétně zařízené, které jsme v bakalářské práci zmiňovali, Domov Horizont, pořádalo první rokem reprezentační ples. Vítaný byl kdokoli. Tato událost měla velký úspěch a myslím, že pomohla trochu otevřít možnosti komunikace. Ples se bude konat i příští rok. Podle mého názoru, akce, které se konají, mimo areál Domova Horizont mohou více podpořit informovanost společnosti. A nemyslím tím, jen poskytnou teoretické údaje a informace ale zkušenosti a poznání jedinců, kteří se nějakým způsobem odlišují od většinové populace. Domov Horizont vždy pořádal dny otevřených dveří a různé kulturní akce pro klienty, rodinné příslušníky a vlastně kohokoli. Tyto události se většinou konají v prostorách nebo areálu Domova Horizont. Myslím si, že pro podporu hledání společné cesty ke koexistování a respektování sebe navzájem je vhodnější pořádat více akcí mimo Domov Horizont. Aby se události odehrávali v jakémsi přirozeném prostředí, které je v určitém smyslu neutrální.

Další podpůrným prostředkem k podpoře správného a zdravého fungování sociální služby chráněné bydlení by mohl být ve využití sociálních pedagogů. Ať už jako určitých komunikačních mostů mezi většinovou populací a mentálně postiženými jedinci, dále také jako prevence jakýchkoliv sociálně patologických jevů nebo využívání zranitelnosti a důvěřivosti těchto osob. Jak už jsem zmiňovala, naučit jedince vhodně naplňovat svůj volný čas kterého mají samozřejmě více mohou ho trávit svobodně dle svého uvážení. Tito lidé donedávna žili v domovech pro osoby se zdravotním a zde je časový harmonogram a trávení volného času určitým způsobem více či méně organizované. A je to samozřejmě pochopitelné, už z důvodů udržení určitého řádu, systému, rozdělení pracovních sil, pozornosti a individuálním možnostem jednotlivých klientů.

ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zjistit a zmapovat názory a postoje občanů města Kyjova na sociální službu chráněné bydlení. V teoretické části jsme se zaměřili na poskytnutí ucelených informací o dané problematice. Nejdříve spíše na obecné údaje a posléze na konkrétní informace o sociální službě chráněné bydlení a o organizaci, jenž tuto sociální službu poskytuje a umožňuje v Kyjově.

Zhledem k tomu že již několik let pracuji s mentálně postiženými osobami různého věku, tak vím, že postupný a citlivý přístup k nim je velmi důležitý. Proto by i začleňování těchto osob a postupné osamostatňování mělo proběhnout pomalu. Celkově téma mentální postižení je dost choulostivé.

Nejen obyvatelé města Kyjova ale i široké okolí mají možnost poměrně často vidět nebo si zakoupit různé výrobky a produkty vytvářené mentálně postiženými osobami. Ale těžko si pod tímto výrobkem představí osobu, která jej vyráběla, její charakter a osobnost. Podle mého názoru je tedy nutné zlepšit informovanost o této problematice a hlavně podpořit přirozenou komunikaci majoritní společnosti s mentálně postiženými osobami. Pořád zde existuje určitá bariéra tvořená strachem, nejistotou, nezkušeností nebo soucitem. Ráda bych se tedy někdy ocitla ve společnosti, která jakkoli vyčnívající jedince bere jako nedílnou součást běžného života.

Zde bychom rádi poukázali také na podporu role sociálního pedagoga jako prostředníka mezi mentálně postiženou osobou snažící se začlenit a co nejvíce se přiblížit k běžnému životu majoritní společnosti a většinovému společenství. Dále pak vidíme důležitou funkci sociálního pedagoga ve snaze naučit takové osoby, aby sami a kvalitně mohli využít a zorganizovat volný čas nebo denní harmonogram.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENDO VÁ, Petra a Pavel ZIKL, 2011. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3854-3.
- [2] CHRÁSTKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [3] JURÍCKOVÁ L., K. IVANOVÁ a J. FILKA, 2013. *Opatrovnictví osob s duševní poruchou*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4786-6.
- [4] LUND, Nick, 2012. *Intelligence a učení*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3922-9.
- [5] MAHROVÁ, Gabriela a kol. 2008. *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2138-5.
- [6] MALÍK HOLASOVÁ, Věra, 2014. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-274-4315-8.
- [7] PIPEKOVÁ, Jarmila, 2006. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. rozšířené a přepracované vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-120-0.
- [8] RADA, Marek, 2006. *Chráněné bydlení pro lidi s mentálním postižením*. Blansko: Gran.
- [9] ŠNÝDROVÁ, Ivana, 2008. *Psychodiagnostika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2165-1.
- [10] ŠVARCOVÁ, Iva, 2010. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-889-0.
- [11] VALENTA, M., J. MICHALÍK, M. LEČBYCH a kol. 2012. *Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3829-1.
- [12] VALENTA, Milan a Oldřich MÜLLER, 2007. *Psychopedie teoretické základy a metodika*. 3. aktualizované a rozšířené vyd. Parta. ISBN 978-80-7320-099-2.

Internetové zdroje

- [1] Evropský sociální fond ČR, poslední aktualizace 2013. *Podpora transformace sociálních služeb* [online]. [cit. 2015-10-3]. Dostupné z <http://www.esfcr.cz/projekty/podpora-transformace-socialnich-sluzeb?highlightWords=transformace>

- [2] Ministerstvo práce a sociálních věcí, poslední aktualizace 2015. *Transformace sociálních služeb* [online]. MPSV, [cit. 2015-15-02]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/7058>
- [3] *Národní centrum podpory pro transformaci sociálních služeb* [online]. [cit. 2015-23-02]. Dostupné z http://www.trass.cz/TrassDefault.aspx?rid=12172&app=NavBar&grp=AtonPortlets&mod=Menu&sta=NavBarMenu&pst=NavBarLightMenu&p1=OID_INT_2244&p2=RoundPanel_BOOL_True&p3=ExpandAll_BOOL_True&p4=ShowRoundPanel_BOOL_True&acode=15093652
- [4] *Vyhláška 505/2006 Sb. Zákona o sociálních službách*. MPSV [online] poslední aktualizace: 4.1.2012 [cit. 2015-10-3]. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/11911/vyhlaska_505-2006.pdf
- [5] *Zákon o sociálních službách*. MPSV [online] poslední aktualizace: 4.1.2015; [cit. 2015-15-2]. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/108_2006_2015.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále

LMR Lehká mentální retardace.

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí.

s. Strana

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Finanční úhrady	28
Tabulka 2 Množství dotazníků	32
Tabulka 3 Kódy a kategorie.....	33

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet mužů a žen.....	35
Graf 2 Věkové rozmezí.....	36
Graf 3 Jak často se setkávají respondenti s mentálně postiženými osobami.....	37
Graf 4 Komunikace s mentálně postiženými osobami	38
Graf 5 Péče o osoby s mentálním postižením.....	39
Graf 6 Názory na diskriminaci osob s mentálním postižením.....	40
Graf 7 Informovanost o problematice mentálně postižených osob	42
Graf 8 Pocity při setkání s osobou s mentálním postižením.....	43
Graf 9 Obavy z fyzického útoku nebo agrese.....	45
Graf 10 Rizika nehody	46
Graf 11 Osamostatňování osob s mentálním postižením.....	47

SEZNAM PŘÍLOH

P I Příloha č. 1 – rešerše vybraných titulů

P II Příloha č. 2 – slovníček pojmů

P III Příloha č. 3 – přepis rozhovoru

P IV Příloha č. 4 - dotazník

PŘÍLOHA P I: REŠERŠE VYBRANÝCH TITULŮ

- [1] MALÍK HOLASOVÁ, Věra, 2014. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-274-4315-8.**

Tato publikace se zabývá obecně sociální prací, jejími základními východisky, charakterizací, pojetím a vývojem sociální práce a sociálních služeb. Velká část knihy se zaměřuje na sociální služby. Je zde také postupné prolínání sociálních služeb a sociální práce. Autorka se dále věnuje vývoj sociální práce a sociálních služeb v České republice a vybraných zemích. V této publikaci jsou srozumitelně popsány základní i doplňující informace o sociální práci a sociálních službách.

- [2] PIPEKOVÁ, Jarmila, 2006. *Kapitoly ze speciální pedagogiky. 2. rozšířené a přepracované vyd.* Brno: Paido. ISBN 80-7315-120-0.**

Jarmila Pipeková spolu s dalšími autory vytvořila publikaci, v níž se zabývají problematikou speciální pedagogiky. Kniha je rozdělena do dvou základních částí. Je to část obecná a část speciálně pedagogická. Snažili se zachytit trendy ve vzdělávání žáků se zdravotním postižením.

- [3] ŠNÝDROVÁ, Ivana, 2008. *Psychodiagnostika*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2165-1.**

Autorka ve své knize charakterizuje osobnost obecně, dále pak sociální a kulturní determinace osobnosti. Ve čtvrté části knihy najdeme základní strukturu osobnosti. Velká část publikace tvoří vymezení psychodiagnostických metod.

- [4] ŠVARCOVÁ, Iva, 2010. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-889-0.**

Kniha Ivy Švarcové se zabývá mentální retardací a všemi aspekty tohoto postižení. Postupuje od základní klasifikace mentálního postižením, dále pak současnými trendy ve výchově, vzdělávání a profesní přípravě. V poslední části se zaměřuje na péči osoby s mentálním postižením. Rozděluje ústavní péči a další formy péče o osoby s mentálním postižením.

[5] VALENTA, M., J. MICHALÍK, M. LEČBYCH a kol. 2012. *Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3829-1.

Prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D. spolu s dalšími autory se této publikaci věnují problematice mentálního postižení. Nejdříve vymezují pojem inteligence a následně se zabývají konceptem mentálního postižení a terminologií. Zaměřují se zde také na právní postavení osob s mentálním postižením a na edukaci těchto jedinců. Druhá část této knihy je rozsáhlejší. Popisují různé osobnostní struktury osob s mentálním postižením, jejich diagnostikování a stanovení míry speciálněpedagogické podpory.

PŘÍLOHA P II: SLOVNÍČEK POJMŮ

Intelligence

Inteligencí můžeme nazvat určitou schopnost učit se ze zkušeností a schopnosti přizpůsobit se svému prostředí, které může vyžadovat v různých sociálních a kulturních souvislostech různé druhy přizpůsobení. (Lečbych M., 2012, s. 20)

Mentální postižení

Toto postižení lze vymezit jako vývojovou poruchu rozumových schopností. Snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních dovedností. Mentální postižení můžeme také volně definovat jako zpoždění duševního vývoje. (Lečbych M., 2012, s. 31)

Sociální práce

„Sociální práce vychází z altruismu, její podstatou bylo pomáhat a angažovat se pro potřebné.“ (Gulová L., 2011, s. 14)

Sociální služba

Pod pojmem sociální služba můžeme rozumět činnost nebo soubor činností, které zajišťují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. (zákon o sociálních službách, 108/2006 Sb., § 3a)

Podpora samostatného bydlení

Je to terénní služba, poskytovaná osobám se sníženou soběstačností, z důvodu zdravotního postižení, chronického nebo duševního onemocnění. Situace těchto osob potřebuje pomoc jiné fyzické osoby. (zákon o sociálních službách, 108/2006 Sb., § 43/1)

Domov pro osoby se zdravotním postižením

Jsou to zařízení, které pečují o osoby se zdravotním nebo mentálním postižením. Zajišťují pro tyto jedince bydlení, zaopatření, zdravotní péči, kulturní a rekreační péči. Pracovní, terapeutické, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. (Švarcová I., 2010, s. 163-164)

Chráněné bydlení

Je to pobytová služba, která je poskytována lidem, kteří mají sníženou soběstačnost a jejichž situace vyžaduje pomoc druhé fyzické osoby. Zprostředkovává stravu a pomoc při zajištění stravy, ubytování, pomoc při udržování a chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Dále pak také poskytuje kontakt se společenským prostředím nebo pomoc při uplatňování práv, zájmů a obstarávání osobních záležitostí. (Švarcová I., 2010, s. 177)

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor sociální pedagogika. Prosím Vás touto cestou o vyplnění dotazníku, který je zaměřen na problematiku chráněného bydlení pro osoby s mentálním postižením. Tento dotazník je zcela anonymní a zabere Vám jen pár minut. Získané informace slouží pouze k realizaci výzkumu praktické části mé bakalářské práce. Prosím uvádějte jen jednu Vám nejbližší odpověď, pokud není uvedeno jinak.

Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb., § 51 definuje chráněné bydlení následovně:

„Chráněné bydlení je pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení.“

1) Pohlaví:

- Žena
- Muž

2) Jaký je Váš věk?

- Méně než 20
- 20 – 35
- 35 – 50
- 50 a více

3) Jak často se v běžném životě setkáváte s osobami s mentálním postižením?

- Denně
- Týdně
- Jen občas
- Vůbec

4) Domníváte se, že péče o osoby s mentálním postižením je u nás dostatečná?

- Rozhodně dostatečná
- Spíše dostatečná
- Spíše nedostatečná
- Rozhodně nedostatečná
- Nevím

5) Setkáváte se s osobami s mentálním postižením i na veřejných místech jako jsou obchody, úřady, společenské akce, atd.?

- Ano
- Ne
- Nevím

6) Domníváte se, že jsou osoby s mentálním postižením nějakým způsobem ve společnosti diskriminovány?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

7) Souhlasíte s osamostatňováním osob s mentálním postižením, zařazování do většinové populace a do chráněných bytů?

- Úplně souhlasím s osamostatňováním těchto osob
- Souhlasím, ale měli by mít pravidelný dohled
- Částečně souhlasím, ale měli by mít úplný celodenní dohled
- Nesouhlasím
- Nevím

8) Komunikujete s osobami s mentálním postižením běžně?

- Ano, denně
- Ano, občas
- Jen výjimečně
- Nikdy

9) Jaké pocity ve Vás vyvolává kontakt s mentálně postiženou osobou?

- Soucit
- Strach
- Soucit a strach zároveň
- Bezmoc
- Odpor
- Neumím své pocity vyjádřit
- Jiné.....

10) Máte nějakou negativní zkušenost s osobou s mentálním postižením?

- Ano
- Ne

11) Máte obavy z agrese nebo fyzického útoku ze strany osob s mentálním postižením?

- Ano
- Ne
- Nevím

12) Oslovovala vás někdy osoba s mentálním postižením vulgárně?

- Ano
- Ne
- Nevím

13) Souhlasíte s názorem, že mentálně postižená osoba může mít větší podíl na riziku nehody spojené se samostatným bydlením, jako je například únik plynu, vody, atd.?

- Ano, rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Tak na půl
- Spíše nesouhlasím
- Ne, rozhodně nesouhlasím
- Nevím

14) Domníváte se, že informovanost o problematice mentálního postižení je dostatečná?

- Ano, rozhodně
- Částečně ano, ale mohla by být lepší
- Tak na půl
- Rozhodně ne, je potřeba to zlepšit
- Nevím

Moc Děkuji, za Váš strávený čas.

Přeji hezký den.

PŘÍLOHA P IV: PŘEPIS ROZHOVORU

Rozhovor:

Rozhovor se odehrával v klidné místnosti. S respondentem jsme se předem dohodli na tykání. Dále byl informován o významu a použití rozhovoru, pak také že bude rozhovor nahráván. Respondent je v přepisu rozhovoru označován R. Autorka je označována písmeny EF. Rozhovor se odehrával asi 30 – 40 minut.

EF: Kolik je ti let?

R1: Je mě 40.

EF: Kde bydlíš?

R2: Bydlím, ehm, na tem to, nad realitami Gaia. Nahoře.

EF: Kde jsi bydlel před tím?

R3: No tak, ehm, bydlel jsem na podporovaným když se otvíralo, 2000 nebo kolik.

EF: A před tím jsi ještě někde bydlel?

R4: Před tím jsem bydlel nad kolama (prodejna cyklistických kol). A potom jsem šel na nad ty reality.

EF: Kde jsi bydlel před tím, než si se dostal na chráněné a podporované bydlení?

R5: Před tím, to už je hodně roků, byl jsem na Děčku (oddělení D Domova Horizont). Z Děčka jsem šel na podporované a pak do města.

EF: Jsi spokojený v chráněném bytě ve městě?

R6: Já su tak spokojený, že neboj netrápím se, že rád su, je tam klid jako.

EF: Takže se ti tam líbí a máš klid?

R7: Ano, to mám.

EF: Kolik máš spolubydlících?

R8: Bývá tam Jenda, ještě jeden a já. Tři tam býváme.

EF: Chtěl bys něco změnit, aby to bylo ještě lepší?

R9: Ne, já bych to už nechal tak.

EF: Ani vybavení bytu bys nezměnil, nebo je tam ještě něco co by ti chybělo?

R10: Ne, vůbec, všechno bych nechal tak jak to je no.

EF: Jaké máte sousedy?

R11: No tak, ehm, sousedy máme. Tá je hned naproti nás. Oni nás vůbec neslyšíjů. Nic. Tam máme takový klid.

EF: Potkáváte se, se sousedy?

R12: Ne, nepotkávám.

EF: Máte nějaké společné prostory?

R13: Ano, schody?

EF: Jak řešíte společný úklid?

R14: No, to je podle toho, jak kdo má služby. Já ti řeknu, jednu věc. Službu má tento týden Jenda až do neděle.

EF: Takže Jenda umývá společné prostory?

R15: Né, ten vaří.

EF: Takže máte rozdělené činnosti a služby?

R16: Ten vaří tento týden a potom, pondělí vaří Roman taky do neděle. A já potom zase dělám úklid. A to jede tak dokola. Jeden má volno, ten vaří a ten uklízá. A ten odpočívá. Víš.

EF: Takže vy si to tak rozdělujete?

R17: To je tak na každých bytách.

EF: To si rozdělujete vy, jak chcete nebo to rozdělují pracovníci?

R18: No my se tak domluvíme a je to.

EF: A pracovníci to odsouhlasí?

R19: Ano, přesně.

EF: Romi, ještě se tě zeptám. Jak to máte s vařením, domácími pracemi nebo žehléním? Žehlíte si sami?

R19: Žehlíme, pereme, říkám ti ten kdo má službu tak to dělá, pere žehlí a ten vaří.

EF: S vařením vám někdo pomáhá nebo to děláte sami?

R20: Děvčata nám pomáhají.

EF: Měli jste možnost vařit někdy sami?

R21: zatím ne, zatím s holkama.

EF: Chodíte během týdne na oběd sem? (do společné jídelny Domova Horizont)

R22: V sobotu si vaříme a když sů svátky taky si vyříme. A všední den chodíme do kuchyně.

EF: Snídaně a večeře máte vždycky na bytě?

R23: Tak tak, přesně.

EF: Romi a jak trávíš čas o víkendu, co děláš? Když nemusíš do dílny a tak.

R24: No já mám tento týden volno až do neděle. A já co dělám. Když je hnus počasí tak se jdu projít, jdu po městě takto t celé obejdu a mezitím si chvílu sednu a hotovo, no.

EF: Díváš se na televizu?

R25: No v televizi nic není. Když idu tak idu ven. Televizu vypnu a hotovo.

EF: Jasně, jdeš radši ven

R26: No jistě.

EF: Jak máte služby pracovníků v bytě? Kdy holky chodí? O víkendu třeba?

R27: Holky sů tam u nás do šesti. A když sů dvanáctky tak jenom do...no krátce. Podle toho jak oni mají služby. Jak ty třeba. Do kolika máš ty třeba?

EF: Dneska do čtvrt na tři.

R28: No vidíš to a naše holky mají, ehm, tá má do šesti. Ted' je tolik bytů že nevujů která je která. Víš.

EF: Romi, řekni mi, jak vypadá tvůj den, když ráno vstaneš. Třeba dneska. Od rána, až do večera.

R29: Já, divej se, já když jdu do práce tak v sedm hodin posnídám. Potom jdu na autobus. Potom z práce, jak mě skončí práca tak mám potom dílnu. Jak skončí dílna, nebo jak není dílna. Ted'ka mě říkala Slávka, že dílna nebude že, má cosi někde jinde. A my jdeme se zeptat holek, děvčata pojd'me: „Já jdu ven, oni tam nejsou tak se jdeme procházet.“

EF: Tak máš volno, když není dílna?

R30: Máme volno.

EF: Do které dílny chodíš?

R31: No bylas tam. Ta je dílna košíků.

EF: Do práce chodíš kam?

R32: Na rehabku.

EF: Normálně se hlásíš do práce? Cvakáš si?

R33: Každý den, v sedm hodin když dojdu z autobusáku. Tak v osm hodin si musím pichnout. V deset pichnout. Hotovo, šmitec. A to jede furt do kola.

EF: Tady si dáš teda oběd a odpoledne jdeš už do bytu?

R34: Potom už mám pauzu, hotovo. Možu kde chcu jít.

EF: Chodíte i někam do hospody s rukama?

R35: Občas si zajdeme, ba když je čas občas si zajdeme.

EF: Chodíte sami nebo s holkama?

R36: Ne, jen sami. Říkám že máme vycházky jak chceme.

EF: Vy teda můžete chodit jak chcete?

R37: No kdy chceme. Nemusíme to hlásit. Jenom kdyby se něco stalo, jinak hlásíme.

EF: Ty máš teda telefon, abys mohl zavolat že se něco stalo?

R38: Mám. Co se stane, tak se volá.

EF: Všichni máte telefony?

R39: No, všecí. Musíme to mět.

EF: Romi, máš nějakú špatnú zkušenost z teho bydlení? Neco co třeba se ti nelíbilo za tu dobu co tam bydlíš nebo měls nějaký problém s někým? Něco co tě naštvalo?

R40: Ne, já nemám s nikým problém. Já si sednu a buď se dívám nebo posluchám. Mě nikdo nezajímá. Ať si dělá co chce.

EF: Chtěl bys ještě něco říct, mě? Něco na co jsem se neptala? Co ještě třeba děláte nebo tak?

R41: Co tam můžeme dělat? Roman si jde tabletovat. Jenda ten líce po městě. A já taky jdu po městě. Hotovo. Ale když je teplo, tak si zajdeme na kole a hotovo. Jedeme kolem dokola furt.

EF: Ty jsi, Romi, teda naprosto spokojený člověk?

R42: Ano, mě nic netrápí.

EF: A peníze, které dostaneš z práce jsou jen tvoje? Můžeš si s něma hospodařit?

R43: To dostáváme. My si koupíme, Lenka nám vždycky dá několik, my si koupíme hygienu.

EF: Máš i kapesné pro sebe?

R44: Mám pro sebe. To si můžu utratit co chcu. Teď jsem si koupil baterku za stovku. S tím můžeš aj zastavovat auta. (Smích)

EF: Tak jo, Romi, děkuju za rozhovor.

R45: Nemáš zač děvčico.